

I

(Akti, sprejeti v skladu s Pogodbo ES/Pogodbo Euratom, katerih objava je obvezna)

UREDBE

UREDBA SVETA (ES) št. 1099/2009

z dne 24. septembra 2009

o zaščiti živali pri usmrčitvi

(Besedilo velja za EGP)

SVET EVROPSKE UNIJE JE –

ob upoštevanju Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in zlasti člena 37 Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Komisije,

ob upoštevanju mnenja Evropskega parlamenta ⁽¹⁾,

ob upoštevanju mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora ⁽²⁾,

po posvetovanju z Odborom regij,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Direktiva Sveta 93/119/ES z dne 22. decembra 1993 o zaščiti živali pri zakolu ali usmrčitvi ⁽³⁾ določa skupna minimalna pravila za zaščito živali pri zakolu ali usmrčitvi v Skupnosti in od sprejetja še ni bila bistveno spremenjena.

(2) Pri usmrčitvi lahko žival čuti bolečino, je vznemirjena, jo je strah ali kako drugače trpi celo ob uporabi najboljših razpoložljivih tehničnih rešitev. Nekateri postopki usmrčitve so lahko stresni in vsaka tehnika omamljanja ima določene pomanjkljivosti. Nosilci dejavnosti ali osebe, ki sodelujejo pri usmrčitvah živali, bi morali sprejeti potrebne ukrepe, ki bodo preprečili, da bi žival občutila bolečino, in zmanjšali vznemirjenje in trpljenje živali med zakolom ali usmrčitvijo, ob upoštevanju najboljših

praks na tem področju in metod, odobrenih v skladu s to uredbo. Zato bi moralo veljati, da se bolečini, vznemirjenju ali trpljenju lahko izogne, kadar nosilci dejavnosti ali osebe, ki sodelujejo pri usmrčitvah živali, kršijo eno od zahtev te uredbe ali uporabljajo odobrene prakse, ne da bi preučili, ali ustrezajo najnovejšemu tehničnemu razvoju, pri čemer živalim iz malomarnosti ali namerno povzročijo bolečino, vznemirjenje ali trpljenje.

(3) Zaščita živali pri zakolu ali usmrčitvi je urejena z zakonodajo Skupnosti od leta 1974, z Direktivo 93/119/ES pa je bila bistveno okrepljena. Kljub temu je bilo ugotovljeno, da so med državami članicami precejšnja odstopanja pri izvajanju navedene direktive, izpostavljeni pa so bili tudi večji pomisleki in razhajanja glede dobrega počutja, ki bi lahko vplivali na konkurenčnost med nosilci dejavnosti.

(4) Dobro počutje živali je vrednota Skupnosti, zapisana v Protokolu (št. 33) o zaščiti in dobrem počutju živali, ki je priložen Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti („Protokol (št. 33)“). Zaščita živali pri zakolu ali usmrčitvi je vprašanje javnega pomena, ki vpliva na odnos potrošnikov do kmetijskih proizvodov. Izboljšanje zaščite živali pri zakolu prispeva tudi k boljši kakovosti mesa, neposredno pa pozitivno vpliva na varnost pri delu v klavnicah.

(5) Nacionalna zakonodaja v zvezi z zaščito živali pri zakolu ali usmrčitvi vpliva na konkurenco in s tem na delovanje notranjega trga proizvodov živalskega porekla iz Priloge I k Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti. Treba je vzpostaviti skupna pravila, da se zagotovi racionalen razvoj notranjega trga z navedenimi proizvodi.

⁽¹⁾ Mnenje z dne 6. maja 2009 (še ni objavljeno v Uradnem listu).

⁽²⁾ Mnenje z dne 25. februarja 2009 (še ni objavljeno v Uradnem listu).

⁽³⁾ UL L 340, 31.12.1993, str. 21.

- (6) Evropska agencija za varnost hrane (EFSA), ustanovljena z Uredbo (ES) št. 178/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. januarja 2002 o določitvi splošnih načel in zahtevah živilske zakonodaje, ustanovitvi Evropske agencije za varnost hrane in postopkih, ki zadevajo varnost hrane⁽¹⁾ je sprejela dve mnenji o vidikih dobrega počutja živali pri glavnih sistemih omamljanja in usmrtilive nekaterih vrst živali, in sicer o vidikih dobrega počutja živali pri glavnih sistemih omamljanja in usmrtilive glavnih tržnih vrst živali v letu 2004 in o vidikih dobrega počutja živali pri glavnih sistemih omamljanja in usmrtilive, uporabljenih pri tržno gojeni srnjadi, kozah, zajcih, nojih, racah, goseh in prepelicah v letu 2006. Zakonodajo Skupnosti na tem področju bi bilo treba posodobiti ob upoštevanju teh znanstvenih mnenj. V to uredbo nista vključeni priporočili za postopno opustitev uporabe ogljikovega dioksida pri prašičih in uporabe bazenov z vodo za omamljanje perutnine, saj je bilo v okviru ocene učinka ugotovljeno, da trenutno v EU te priporočili nista ekonomsko upravičeni. Vendar je pomembno, da se s to razpravo nadaljuje tudi v prihodnje. Komisija bi morala v ta namen pripraviti in predložiti Evropskemu parlamentu in Svetu poročilo o različnih metodah omamljanja perutnine in zlasti glede večdelnih bazenov z vodo za omamljanje. Tudi druga priporočila bi morala biti izključena iz te uredbe, ker se nanašajo na tehnične parametre, ki bi morali biti del izvedbenih ukrepov ali smernic Skupnosti. Priporočila za farmsko gojene ribe niso vključena v to uredbo, saj sta na tem področju potrebna nadaljnje znanstveno mnenje in ekonomska ocena.
- (7) Svetovna organizacija za zdravje živali (OIE) je leta 2007 sprejela Zoosanitarni kodeks za kopenske živali, ki vključuje smernice za zakol in usmrtilive živali za namene obvladovanja bolezni. Navedene mednarodne smernice vsebujejo priporočila glede ravnanja z živalmi, omejitve premikanja, omamljanja in izkrvavitve živali v klavnicah ter usmrtilive živali v primeru izbruha nalezljivih bolezni. Te mednarodne standarde bi bilo prav tako treba upoštevati v tej uredbi.
- (8) Zakonodaja Skupnosti o varnosti živil, ki se uporablja za klavnice, je bila od sprejetja Direktive 93/119/ES bistveno spremenjena s sprejetjem Uredbe (ES) št. 852/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o higieni živil⁽²⁾ ter Uredbe (ES) št. 853/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o posebnih higienskih pravilih za živila živalskega izvora⁽³⁾. Navedeni uredbi poudarjata odgovornost nosilcev živilske dejavnosti za zagotovitev varnosti živil. Tudi za klavnice se uporablja postopek predhodne odobritve, pri čemer pristojni organ pregleda gradnjo, ureditev in opremo, da se zagotovi njihova skladnost z ustreznimi tehničnimi pravili o varnosti živil. Vprašanja v zvezi z dobrim počutjem živali bi morala biti bolj upoštevana v klavnicah, pri njihovi gradnji, ureditvi in opreми, ki se v njih uporablja.
- (9) Uradni nadzor v živilski verigi je bil prav tako spremenjen s sprejetjem Uredbe (ES) št. 882/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o izvajanju uradnega nadzora, da se zagotovi preverjanje skladnosti z zakonodajo o krmi in živilih ter s pravili o zdravstvenem varstvu živali in zaščiti živali⁽⁴⁾, ter Uredbe (ES) št. 854/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o določitvi posebnih predpisov za organizacijo uradnega nadzora proizvodov živalskega izvora, namenjenih za prehrano ljudi⁽⁵⁾.
- (10) Pogoji, pod katerimi so gojene živali usmrčene, neposredno ali posredno vplivajo na trg živil, krme ali drugih proizvodov in konkurenčnost zadevnih nosilcev dejavnosti. Zato bi morala tovrstne usmrtilive urejati zakonodaja Skupnosti. Vendar so tradicionalno gojene vrste, kot so konji, osli, govedo, ovce, koze ali prašiči, lahko rejene tudi za druge namene, na primer kot hišne živali, živali za prireditve, živali za pomoč pri delu ali živali za šport. Kadar so živali takšnih vrst usmrčene za proizvodnjo živil ali drugih proizvodov, bi se navedene dejavnosti morale vključiti v področje uporabe te uredbe. Posledično usmrtilive divjih ali potepuških živali za namene uravnavanja populacije ne bi smela biti vključena v področje uporabe te uredbe.
- (11) Ribe se po fiziologiji bistveno razlikujejo od kopenskih živali, zakol in usmrtilive farmsko gojenih rib pa poteka v popolnoma drugačnem okviru, zlasti kar zadeva inšpekcijo. Poleg tega je omamljanje rib veliko manj raziskano področje kot omamljanje drugih gojenih vrst. Za zaščito rib pri usmrtilivi bi bilo treba vzpostaviti ločene standarde. Zato bi bilo treba določbe, ki se uporabljajo za ribe, zaenkrat omejiti na glavno načelo. Nadaljnje pobude Skupnosti bi morale temeljiti na znanstveni oceni tveganja za zakol ali usmrtilive rib, ki jo izvede EFSA, in ob upoštevanju socialnih, ekonomskih in upravnih posledic.

⁽¹⁾ UL L 31, 1.2.2002, str. 1.

⁽²⁾ UL L 139, 30.4.2004, str. 1.

⁽³⁾ UL L 139, 30.4.2004, str. 55.

⁽⁴⁾ UL L 191, 28.5.2004, str. 1.

⁽⁵⁾ UL L 226, 25.6.2004, str. 83.

- (12) Usmrtitev proizvodnih živali, ki trpijo hude bolečine, je etična dolžnost, kadar takšnih bolečin ni mogoče olajšati na ekonomsko upravičen način. V večini primerov se živali lahko usmrtijo ob upoštevanju ustreznih pogojev za dobro počutje živali. V izjemnih primerih, kot so nesreče na oddaljenih krajih, kjer strokovno osebje z opremo živali ne more doseči, pa lahko upoštevanje pravil za optimalno dobro počutje podaljšuje trpljenje živali. Za dobro živali je zato primerno, da se usmrtitev v nujnih primerih izključi iz uporabe nekaterih določb te uredbe.
- (13) Živali so občasno lahko ljudem nevarne, lahko celo ogrozijo človeška življenja, zadajo resne poškodbe ali prenesejo smrtonosne bolezni. Navedena tveganja se običajno preprečujejo z omejitvijo premikanja živali, vendar pa je za odpravo takšnih tveganj v nekaterih primerih morda treba nevarne živali tudi usmrtiti. V navedenih primerih živali zaradi nujnosti primerov ni vedno možno usmrtiti v skladu s pogoji za dobro počutje živali. Zato je v navedenih primerih treba uvesti odstopanje od obveznega omamljanja ali takojšnje usmrtitve živali.
- (14) Pri lovu ali športnem ribolovu se pogoji za usmrtitev močno razlikujejo od pogojev, ki se uporabljajo za gojene živali, za lov pa velja posebna zakonodaja. Zato je usmrtitev v okviru lova ali športnega ribolova primerno izključiti iz področja uporabe te uredbe.
- (15) Protokol (št. 33) prav tako poudarja potrebo po spoštovanju zakonodajnih ali upravnih določb in običajev držav članic, zlasti v zvezi z verskimi obredi, kulturnimi tradicijami in regionalno dediščino, pri oblikovanju in izvajanju politik Skupnosti, med drugim na področju kmetijstva in notranjega trga. Zato je iz področja uporabe te uredbe primerno izključiti kulturne dogodke, pri katerih bi spoštovanje zahtev glede dobrega počutja živali negativno vplivalo na samo naravo dogodka.
- (16) Kulturne tradicije poleg tega predstavljajo podedovan, ustaljen ali običajen vzorec mišljenja, delovanja ali obnašanja, ki dejansko pomeni koncept nečesa, kar nam prenesejo ali nas naučijo predniki. Prispevajo h krepitvi dolgotrajnih socialnih vezi med generacijami. Usmrtitve živali v okviru navedenih dogodkov je primerno izključiti iz področja uporabe te uredbe, pod pogojem, da navedene dejavnosti ne vplivajo na trg proizvodov živalskega porekla in se ne izvajajo za proizvodne namene.
- (17) Zakol perutnine, kuncev in zajcev za zasebno domačo porabo se ne izvaja v tolikšni meri, da bi lahko vplival na konkurenčnost tržnih klavnic. Poleg tega ukrepi, ki jih javni organi morajo izvajati za odkrivanje in nadzorovanje takšnih dejavnosti, ne bi bili sorazmerni z morebitnimi težavami, ki bi jih bilo treba odpraviti. Zato je navedene dejavnosti primerno izključiti iz področja uporabe te uredbe.
- (18) Odstopanje od omamljanja v primeru ritualnega zakola v klavnicah je bilo odobreno z Direktivo 93/119/ES. Ker so bile določbe Skupnosti, ki se uporabljajo za ritualni zakol, glede na nacionalni okvir različno prenesene v nacionalno zakonodajo, in ker nacionalna pravila vključujejo razsežnosti, ki presegajo namen te uredbe, je pomembno, da bi se ohranilo odstopanje od omamljanja živali pred zakolom, vendar pri tem vsaka država članica ohrani določeno raven subsidiarnosti. Tako ta uredba spoštuje svobodo vere in pravico izražanja vere ali prepričanja pri bogoslužju, pouku, običajih in obredih, kot je navedeno v členu 10 Listine o temeljnih pravicah Evropske unije.
- (19) Obstajajo zadostni znanstveni dokazi, da so vretenčarji čuteča bitja, ki bi morala biti zajeta v področje uporabe te uredbe. Plazilci in dvoživke pa se v Skupnosti običajno ne gojijo, zato jih ne bi bilo primerno ali sorazmerno vključiti v področje uporabe te uredbe.
- (20) Veliko metod usmrtitev živalim povzroča bolečino. Zato je omamljanje potrebno, da se pred ali med usmrtitvijo živali zmanjšata zavest in občutljivost. Merjenje izgube zavesti in občutljivosti živali je kompleksno in ga je treba izvajati v skladu z znanstveno odobreno metodologijo. S spremljanjem na podlagi kazalnikov bi bilo treba oceniti učinkovitost postopka v praktičnih razmerah.
- (21) Spremljanje učinkovitosti omamljanja v glavnem temelji na oceni zavesti in občutljivosti živali. Zavest živali je v bistvu njena zmožnost, da čuti in nadzoruje hotno gibanje. Kljub nekaterim izjemam, kot so imobilizacije z električnim tokom ali drugače povzročena ohromelost, se lahko predvideva, da je žival nezavestna, kadar ni več v svojem naravnem stoječem položaju, ni budna in ne kaže pozitivnih ali negativnih čustev, kot sta strah ali razburjenje. Občutljivost živali je v bistvu njena zmožnost, da občuti bolečino. Na splošno se lahko predvideva, da je žival neobčutljiva, kadar nima refleksov ali se ne odziva na dražljaje, kot so zvok, vonj, svetloba ali dotik.

- (22) Nove metode omamljanja se na trgu redno razvijajo in predlagajo, tako da se je mogoče spopasti z novimi zahtevami kmetijske in mesne industrije. Zato je pomembno, da Skupnost Komisijo pooblasti, da odobri nove metode omamljanja ob ohranitvi enotne in visoke ravni zaščite živali.
- (23) Smernice Skupnosti so uporabno orodje, s katerim se nosilec dejavnosti in pristojnim organom zagotavljajo posebne informacije o parametrih, ki jih je treba uporabiti za zagotovitev visoke ravni zaščite živali ob ohranjanju enakih pogojev za nosilce dejavnosti. Zato je nujno, da Skupnost Komisijo pooblasti za pripravo takšnih smernic.
- (24) Nekatere metode omamljanja, odvisno od njihove uporabe pri zakolu ali usmrstitvi, lahko privedejo do smrti brez bolečin, žival pa je pri tem manj vznemirjena in manj trpi. Druge metode omamljanja morda ne privedejo do smrti, živali pa lahko ponovno pridejo k zavesti ali postanejo občutljive med nadaljnjim bolečim postopkom. Te metode bi bilo zato treba dopolniti z drugimi tehnikami, ki povzročijo gotovo smrt, še preden živali ponovno pridejo k zavesti. Zato je bistveno natančno opredeliti, katere metode omamljanja je treba dopolniti z metodo usmrstitve.
- (25) Pogoji, pod katerimi se živali omamljajo, in rezultati takšnega omamljanja se v praksi razlikujejo zaradi mnogih dejavnikov. Zato bi bilo treba redno ocenjevati rezultate omamljanja. V ta namen bi morali nosilci dejavnosti določiti reprezentativni vzorec za preverjanje učinkovitosti svojih praks omamljanja, ob upoštevanju homogenosti skupine živali ter drugih pomembnih dejavnikov, kot sta uporabljena oprema in osebje, ki pri tem sodeluje.
- (26) Lahko se dokaže, da so nekateri protokoli omamljanja dovolj zanesljivi, da živali dokončno usmrtijo v vseh okoliščinah, če se upoštevajo posebni glavni parametri. V takšnih primerih so pregledi omamljanja nepotrebni in nesorazmerni. Zato je primerno, da se, kadar obstajajo zadostni znanstveni dokazi, da zadevni protokol omamljanja povzroči dokončno smrt vseh živali pod določenimi tržnimi pogoji, zagotovi možnost odobritve odstopanja od obveznosti, povezanih s pregledi omamljanja.
- (27) Na dobro počutje živali v veliki meri vpliva vsakodnevno upravljanje postopkov, zanesljivi rezultati pa so možni le, če nosilci dejavnosti razvijejo orodja za spremljanje, s katerimi ocenijo učinek teh postopkov. Zato bi bilo treba za vse faze proizvodnje razviti standardne operativne postopke, ki bi morali temeljiti na oceni tveganja. Vključevati bi morali jasne cilje, odgovorne osebe, način delovanja, merljiva merila ter postopke spremljanja in beleženja. Glavne parametre za vsako metodo omamljanja bi bilo treba natančno opredeliti tako, da bo zagotovljeno ustrezno omamljanje vseh živali v postopku.
- (28) Dobro usposobljeno in spretno osebje izboljša pogoje, pod katerimi se ravna z živalmi. Usposobljenost v zvezi z dobrim počutjem živali pomeni znanje o osnovnih vedenjskih vzorcih in potrebah zadevnih vrst ter znakov zavesti in občutljivosti. Prav tako vključuje strokovno znanje v zvezi z uporabljeno opremo za omamljanje. Zato bi osebje, ki izvaja nekatere ključne postopke, in osebe, ki nadzorujejo sezonske usmrstitve kožuharjev, morali pridobiti potrdilo o usposobljenosti za postopke, ki jih opravljajo. Zahteva po potrdilu o usposobljenosti za drugo osebje, ki prav tako sodeluje pri usmrstitvah živali, pa bi bila nesorazmerna z zastavljenimi cilji.
- (29) Za osebje z večletnimi izkušnjami se lahko predvideva, da ima določeno raven strokovnega znanja. Zato bi bilo treba za takšno osebje v tej uredbi določiti prehodno določbo v zvezi z zahtevami po potrdilu o usposobljenosti.
- (30) Oprema za omamljanje je razvita in oblikovana tako, da je učinkovita pod določenimi pogoji. Zato bi morali proizvajalci uporabnikom zagotoviti podrobna navodila glede pogojev, pod katerimi bi se oprema morala uporabljati in vzdrževati, da se zagotovi optimalno dobro počutje živali.
- (31) Opremo za omamljanje in omejitve premikanja bi bilo treba primerno vzdrževati, da bi se tako zagotovila učinkovitost. Pri opremi, ki se uporablja intenzivno, je morda treba zamenjati nekatere dele, zmanjša pa se lahko celo učinkovitost opreme, ki se uporablja le občasno, in sicer zaradi korozije ali drugih okoljskih dejavnikov. Prav tako je nekatero opremo treba natančno kalibrirati. Nosilci dejavnosti ali osebe, ki sodelujejo pri usmrstitvah živali, bi morali zato izvajati postopke vzdrževanja za to opremo.
- (32) Omejitve premikanja živali je potrebna zaradi varnosti izvajalcev in ustrezne uporabe nekaterih tehnik omamljanja. Vendar pa omejitve premikanja najverjetneje povzročijo vznemirjenje živali, zato bi jo bilo treba uporabljati najkrajši možni čas.

- (33) V primeru neuspešnega omamljanja lahko živali trpijo. Zato bi morala ta uredba določiti ustrezno rezervno opremo za omamljanje, ki bo na voljo, da bi se zmanjšali bolečina, vznemirjenje ali trpljenje živali.
- (34) Obseg zakola perutnine, zajcev in kuncev za neposredno dobavo majhnih količin mesa končnemu potrošniku ali lokalnim maloprodajnim podjetjem, ki to meso neposredno dobavljajo končnemu potrošniku kot sveže meso, se v državah članicah razlikuje zaradi nacionalnih predpisov, ki urejajo to dejavnost v skladu s členom 1(3)(d) in 4 Uredbe (ES) št. 853/2004. Vendar pa je treba zagotoviti, da se tudi pri teh dejavnostih izpolnijo minimalne zahteve glede dobrega počutja živali.
- (35) V zvezi z zakolom določenih kategorij živali, razen perutnine, zajcev in kuncev za zasebno domačo porabo, že obstajajo minimalne zahteve Skupnosti, kot je predhodno omamljanje, ter nacionalni predpisi. Zato je ustrezno zagotoviti, da se tudi v tej uredbi uvedejo minimalni predpisi glede dobrega počutja živali.
- (36) Uredba (ES) št. 854/2004 določa seznam obratov, iz katerih je dovoljen uvoz določenih proizvodov živalskega porekla v Skupnost. Za namene tega seznama bi bilo treba upoštevati splošne zahteve in dodatne zahteve za klavnice, določene v tej uredbi.
- (37) Skupnost želi spodbujati visoke standarde za dobro počutje rejnih živali po vsem svetu, zlasti v povezavi s trgovino. Podpira posebne standarde in priporočila Svetovne organizacije za zdravje živali v zvezi z dobrim počutjem živali, vključno z zakolom živali. Takšne standarde in priporočila bi bilo treba upoštevati pri zagotavljanju enakosti z zahtevami Skupnosti iz te uredbe za namene uvoza.
- (38) Navodila o dobrih praksah, ki jih pripravijo organizacije nosilcev dejavnosti, so koristen instrument v pomoč nosilcem dejavnosti pri spoštovanju nekaterih zahtev iz te uredbe, kot so denimo oblikovanje in izvajanje standardnih operativnih postopkov.
- (39) Klavnice in oprema, ki se v njih uporablja, so oblikovane za določene kategorije živali in zmogljivosti. Kadar so navedene zmogljivosti presežene ali kadar se oprema uporablja za namene, za katere ni bila oblikovana, to slabo vpliva na dobro počutje živali. Zato bi bilo treba pristojnim organom predložiti informacije o teh vidikih, ki bi morale biti del postopka odobritve klavnic.
- (40) Mobilne klavnice zmanjšujejo potrebo po prevozu živali na dolge razdalje in tako lahko prispevajo k zaščiti dobrega počutja živali. Vendar se tehnične omejitve za mobilne in nemobilne klavnice razlikujejo, zato bi bilo tehnična pravila mogoče treba prilagoditi. Zato bi morala ta uredba omogočiti, da se določijo odstopanja, v skladu s katerimi bodo mobilne klavnice oproščene izpolnjevanja zahtev v zvezi z ureditvijo, gradnjo in opremo klavnic. Državam članicam bi bilo treba do sprejetja teh odstopanj omogočiti, da uvedejo ali ohranijo nacionalne predpise o mobilnih klavnicah.
- (41) Na področju gradnje, ureditve in opreme klavnic je opaziti stalen znanstveni in tehnični napredek. Zato je pomembno, da se Komisijo pooblasti, da spremeni zahteve, ki veljajo za gradnjo, ureditev in opremo klavnic, ob ohranjanju enake in visoke ravni zaščite živali.
- (42) Smernice Skupnosti so uporabne, da se nosilec dejavnosti in pristojnim organom zagotovijo posebne informacije o gradnji, ureditvi in opremi klavnic, s čimer bi se zagotovila visoka raven zaščite živali ob ohranjanju enakih pogojev za nosilce dejavnosti. Zato je potrebno, da se Komisijo pooblasti za sprejetje takšnih smernic.
- (43) Pri zakolu brez omamljanja je treba vrat natančno prerezati z ostrim nožem, da se zmanjša trpljenje. Poleg tega živali, ki jim gibanje ni ustrezno omejeno, po prerezu vratnih žil najverjetneje kasneje izkrvavijo, pri čemer se podaljša nepotrebno trpljenje. Največkrat se s tem postopkom zakolje govedo, ovce in koze. Zato bi bilo treba prežvekovalcem, ki se zakoljejo brez omamljanja, posamično in mehansko omejiti premikanje.
- (44) Na področju ravnanja z živalmi in omejitve premikanja v klavnicah je opaziti stalen znanstveni in tehnični napredek. Zato je pomembno, da se Komisijo pooblasti, da spremeni zahteve, ki veljajo za ravnanje z živalmi in omejitve premikanja pred zakolom, ob ohranjanju enake in visoke ravni zaščite živali.

- (45) Smernice Skupnosti so uporabne, da se nosilec dejavnosti in pristojnim organom zagotovijo posebne informacije o ravnanju z živalmi in omejitvi premikanja pred zakolom, s čimer bi se zagotovila visoka raven zaščite živali ob ohranjanju enakih konkurenčnih pogojev za nosilce dejavnosti. Zato je potrebno, da se Komisijo pooblasti za sprejetje takšnih smernic.
- (46) Izkušnje, pridobljene v nekaterih državah članicah, kažejo, da je imenovanje posebej usposobljene osebe kot pooblaščenca za dobro počutje živali, katerega naloga je usklajevanje in spremljanje izvajanja operativnih postopkov za dobro počutje živali, v klavnicah privedla do pozitivnih pridobitev na področju dobrega počutja živali. Zato bi se ta ukrep moral uporabljati po vsej Skupnosti. Pooblaščenec za dobro počutje živali bi moral imeti ustrezna pooblastila in ustrezno tehnično znanje, da bi lahko osebju na liniji klanja ustrezno svetoval.
- (47) Majhne klavnice, ki živila pretežno prodajajo neposredno končnemu potrošniku, ne potrebujejo zapletenega sistema upravljanja za izvajanje splošnih načel te uredbe. Zahteva po pooblaščenca za dobro počutje živali bi bila zato nesorazmerna s cilji, zastavljenimi v navedenih primerih, ta uredba pa bi morala za tovrstne klavnice zagotoviti odstopanje od navedene zahteve.
- (48) Depopulacija pogosto vključuje obvladovanje kriznih razmer z vzporednimi prednostnimi nalogami, kot so zdravje živali, javno zdravje, okolje ali dobro počutje živali. Medtem ko je spoštovanje pravil za dobro počutje živali pomembno v vseh fazah procesa depopulacije, pa lahko spoštovanje teh pravil v izjemnih okoliščinah ogrozi človekovo zdravje ali pa znatno upočasni proces izkoreninjenja bolezni, pri čemer je še več živali izpostavljenih bolezni in smrti.
- (49) V skladu s tem bi bilo treba pristojnim organom dovoliti odstopanje od nekaterih določb te uredbe, in sicer za vsak primer posebej, kadar je treba živali zaradi njihovega zdravstvenega stanja nujno usmrtiti in/ali kadar ni na voljo nobenih primernih nadomestnih možnosti za zagotovitev optimalnega dobrega počutja živali. Vendar takšna odstopanja ne bi smela nadomestiti ustreznega načrtovanja. Zaradi tega bi bilo treba izboljšati raven načrtovanja, dobro počutje živali pa bi bilo treba ustrezno vključiti v načrte ukrepov za nalezljive bolezni.
- (50) Za namen postopkov obveščanja o živalskih boleznih se informacije o izbruhu bolezni v skladu z Direktivo 82/894/EGS z dne 21. decembra 1982 o prijavljanju živalskih bolezni v Skupnosti ⁽¹⁾ sporočajo prek sistema za obveščanje o boleznih živali (ADNS). ADNS trenutno ne zagotavlja posebnih informacij o dobrem počutju živali, vendar bo to morda mogoče v prihodnosti. Posledično bi bilo treba predvideti odstopanje od obveznosti poročanja o dobrem počutju živali v primeru depopulacije, da se predvidi nadaljnji razvoj ADNS.
- (51) Sodobna oprema za omamljanje in omejitev premikanja je vse bolj kompleksna in izpopolnjena, zato sta zanjo potrebna posebno strokovno znanje in analiza. Države članice bi morale zato zagotoviti, da je pristojnim organom na voljo zadostna znanstvena podpora, na katero se lahko obrnejo uradniki, ko je treba oceniti opremo ali metode omamljanja.
- (52) Učinkovitost vsake metode omamljanja temelji na nadzoru glavnih parametrov in njenem rednem ocenjevanju. Treba je oblikovati navodila o dobrih praksah o operativnih postopkih in postopkih spremljanja, ki se bodo uporabljala pri usmrtitvah živali, da bi nosilec dejavnosti zagotovili ustrezno svetovanje o dobrem počutju živali. Za oceno takšnih navodil so potrebna znanstvena spoznanja, praktične izkušnje in dogovor med zainteresiranimi stranmi. Zato bi morale referenčno središče ali referenčna mreža v vsaki državi članici to nalogo opravljati v sodelovanju z zadevnimi zainteresiranimi stranmi.
- (53) Izdajanje potrdil o usposobljenosti bi moralo biti enotno. Organi ali enote, ki izdajajo potrdila o usposobljenosti, bi zato morali biti akreditirani v skladu z doslednimi standardi, ki bi jih bilo treba znanstveno oceniti. V skladu s tem bi moral subjekt, ki zagotavlja znanstveno podporo v skladu s členom 20, po potrebi zagotoviti mnenje o zmogljivosti in primernosti teles ali subjektov, ki izdajajo potrdila o usposobljenosti.
- (54) Uredba (ES) št. 882/2004 določa, da mora pristojni organ v primeru nespoštovanja pravil sprejeti nekatere ukrepe, zlasti v primeru nespoštovanja pravil o dobrem počutju živali. V skladu s tem je treba določiti le sprejetje dodatnih ukrepov, ki so značilni za to uredbo.
- (55) Uredba (ES) št. 178/2002, določa, da EFSA spodbuja povezovanje organizacij, ki delujejo na področjih poslanstva agencije, v mreže, da bi se olajšali znanstveno sodelovanje, izmenjava informacij, razvoj in izvajanje skupnih projektov ter izmenjava strokovnega znanja in najboljših praks na področju živilske zakonodaje.

⁽¹⁾ UL L 378, 31.12.1982, str. 58.

- (56) Izdajanje potrdil o usposobljenosti in tečajih usposabljanja bi morali biti izvedeni na enoten način. Zato bi morala ta uredba določiti obveznosti držav članic v zvezi s tem ter podrobnosti za odobritev, začasen preklic ali odvzem potrdil o usposobljenosti.
- (57) Evropski državljani pričakujejo, da se med zakolom živali spoštujejo minimalna pravila o dobrem počutju živali. Na nekaterih območjih pa je odnos do živali odvisen tudi od nacionalnih predstav; v nekaterih državah članicah prihaja do zahtev, naj se ohranijo ali sprejmejo pravila o dobrem počutju živali, ki so obsežnejša od pravil, dogovorjenih na ravni Skupnosti. Primerno je, da se v interesu živali in pod pogojem, da to ne vpliva na delovanje notranjega trga, državam članicam dovoli določena prožnost glede ohranitve nacionalnih predpisov ali sprejetja širših nacionalnih predpisov na nekaterih posebnih področjih.

Pomembno je zagotoviti, da države članice takšnih nacionalnih predpisov ne uporabljajo na način, ki bi posegal za pravilno delovanje notranjega trga.

- (58) Svet potrebuje na nekaterih področjih, zajetih v tej uredbi, dodatne znanstvene, družbene in ekonomske informacije, na podlagi katerih bi nato določil podrobna pravila, zlasti v primeru farmsko gojenih rib in glede omejitve premikanja goveda z obračanjem. Zato bi morala Komisija Svetu predložiti te informacije, še preden se predlagajo kakršne koli spremembe na teh področjih te uredbe.
- (59) Za ureditev, gradnjo in opremo klavnic so potrebni dolgoročno načrtovanje in naložbe. V skladu s tem bi morala ta uredba določiti primerno prehodno obdobje, da se industriji omogoči potreben čas za prilagoditev ustreznim zahtevam iz te uredbe. V navedenem obdobju bi morale še naprej veljati zahteve iz Direktive 93/119/ES, ki se uporabljajo za ureditev, gradnjo in opremo klavnic.
- (60) Države članice bi morale določiti pravila o kaznih za kršitve določb te uredbe in zagotoviti njihovo izvajanje. Navedene kazni bi morale biti učinkovite, sorazmerne in odvračilne.

- (61) Ker cilja te uredbe, in sicer zagotovitve usklajenega pristopa v zvezi s standardi ustreznega ravnanja z živalmi pri usmrčitvi, države članice ne morejo same zadovoljivo doseči in ker ta cilj zaradi obsega ali učinkov te uredbe lažje doseže Skupnost, Skupnost lahko sprejme ukrepe v skladu z načelom subsidiarnosti iz člena 5 Pogodbe. V skladu z načelom sorazmernosti iz navedenega člena je za doseg tega cilja nujno in primerno določiti posebna pravila za usmrnitev živali za proizvodnjo živil, volne, kože, krzna ali drugih proizvodov ter za s tem povezane postopke. Ta uredba ne presega okvirov, ki so potrebni za doseganje tega cilja.
- (62) Ukrepe, potrebne za izvajanje te uredbe, bi bilo treba sprejeti v skladu s Sklepom Sveta 1999/468/ES z dne 28. junija 1999 o določitvi postopkov za uresničevanje Komisiji podeljenih izvedbenih pooblastil ⁽¹⁾ –

SPREJEL NASLEDNJO UREDBO:

POGLAVJE I

VSEBINA, PODROČJE UPORABE IN OPREDELITEV POJMOV

Člen 1

Vsebina in področje uporabe

1. Ta uredba določa pravila za usmrnitev živali, ki se redijo ali gojijo za proizvodnjo živil, volne, kože, krzna ali drugih proizvodov, pa tudi za usmrnitev živali za namen depopulacije ter za povezane postopke.

Vendar pa se za ribe uporabljajo le zahteve iz člena 3(1).

2. Poglavje II, razen člena 3(1) in (2) navedenega poglavja, poglavje III in poglavje IV, razen člena 19 poglavja IV, se ne uporabljajo pri usmrčitvah v nujnih primerih izven klavnice ali kadar spoštovanje teh določb lahko privede do neposrednega in resnega tveganja za zdravje ali varnost ljudi.

3. Ta uredba se ne uporablja:

(a) kadar se živali usmrtijo:

- (i) v okviru znanstvenih poskusov, ki se izvajajo pod nadzorom pristojnega organa;

⁽¹⁾ UL L 184, 17.7.1999, str. 23.

- (ii) med lovom ali športnim ribolovom; primerjavi z dogodkom samim in ni ekonomsko pomembna;
- (iii) v okviru kulturnih ali športnih dogodkov;
- (b) za perutnino, kunce in zajce, ki jih zakolje njihov lastnik izven klavnice za zasebno domačo porabo.

Člen 2

Opredelitve pojmov

V tej uredbi se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

- (a) „usmritev“ pomeni vsak namerni postopek, ki povzroči smrt živali;
- (b) „povezani postopki“ pomeni postopke, kot so ravnanje z živalmi ter začasna namestitvev, omejitvev premikanja, omamljanje in izkrvavitev živali, ki se izvajajo v kontekstu in na kraju, kjer so usmrčene;
- (c) „žival“ pomeni vsakega vretenčarja, razen plazilcev in dvoživk;
- (d) „usmritev v nujnem primeru“ pomeni usmritev poškodovanih ali bolnih živali, ki imajo hude bolečine ali trpijo in kadar teh bolečin ali trpljenja ni možno drugače praktično olajšati;
- (e) „začasna namestitvev“ pomeni namestitvev živali v hlevih, ogradah, pokritih površinah ali na poljih, povezanih s postopki v klavnici ali delom teh postopkov;
- (f) „omamljanje“ pomeni vsak nameren proces, ki povzroči izgubo zavesti in občutljivosti brez bolečine, vključno z vsakim procesom, ki privede do takojšnje smrti;
- (g) „verski obred“ pomeni vrsto dejanj, povezanih z zakolom živali in določenih v skladu z vero;
- (h) „kulturni ali športni dogodki“ pomeni dogodke, ki so v bistvu in pretežno povezani z dolgo uveljavljenimi kulturnimi tradicijami ali športnimi dejavnostmi, vključno z dirkami ali drugimi oblikami tekmovanja, kadar pri tem ne gre za proizvodnjo mesa ali drugih živalskih proizvodov ali kadar je navedena proizvodnja obrobne pomena v
- (i) „standardni operativni postopki“ pomeni sklop pisnih navodil, katerih cilj je doseči enotnost izvajanja določene funkcije ali standarda;
- (j) „zakol“ pomeni usmritev živali, ki so namenjene prehrani ljudi;
- (k) „klavnica“ pomeni vsak obrat, ki se uporablja za zakol kopenskih živali in ki sodi v področje uporabe Uredbe (ES) št. 853/2004;
- (l) „nosilec dejavnosti“ pomeni vse fizične ali pravne osebe, ki imajo pod nadzorom podjetje za izvajanje usmrtitev živali ali povezanih postopkov, ki spadajo v področje uporabe te uredbe;
- (m) „kožuharji“ pomeni živali vrste sesalcev, ki so primarno gojene za proizvodnjo krzna, kot so kune, dihurji, lisice, rakuni, nutrije in činčile;
- (n) „depopulacija“ pomeni proces usmrtitve živali zaradi javnega zdravja, zdravja živali, dobrega počutja živali ali varstva okolja pod nadzorom pristojnega organa;
- (o) „perutnina“ pomeni ptice za rejo, vključno s pticami, ki se ne štejejo za domače ptice, vendar so gojene kot domače živali, z izjemo ratitov;
- (p) „omejitev premikanja“ pomeni uporabo kakršnih koli postopkov za omejitev gibanja živali, da bi olajšali učinkovito omamljanje ali usmritev, pri čemer se živalim prihrani bolečino, strah ali vznemirjenje, ki se jim je mogoče izogniti;
- (q) „pristojni organ“ pomeni osrednji organ države članice, ki je pristojen za zagotavljanje skladnosti z zahtevami te uredbe, ali kateri koli drug organ, na katerega je osrednji organ prenesel to pristojnost;
- (r) „bezanje“ pomeni poškodovanje osrednjega živčnega tkiva in hrbtnjače s podolgovatim paličastim instrumentom, ki prodre v lobanjsko votlino.

POGLAVJE II
SPLOŠNE ZAHTEVE

Člen 3

Splošne zahteve za usmrnitev in povezane postopke

1. Živalim se med usmrtnitvijo in povezanimi postopki prihrani vsakršna bolečina, vznemirjenje ali trpljenje, ki se jim je mogoče izogniti.

2. Nosilci dejavnosti za namene odstavka 1 zlasti sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da:

(a) je poskrbljeno za fizično udobje in zaščito živali, zlasti za njihovo čistočo, v ustreznih toplotnih pogojih in da so preprečeni padci ali zdrsi živali;

(b) so živali zaščitene pred poškodbami;

(c) se pri ravnanju z živalmi in njihovi nastanitvi upošteva njihovo normalno vedenje;

(d) živali ne kažejo znakov bolečine, ki se jo da preprečiti, strahu, ali se ne vedejo neobičajno;

(e) živali ne trpijo zaradi daljšega pomanjkanja krme ali vode;

(f) se jim prepreči nepotreben stik z drugimi živalmi, ki bi lahko ogrozile njihovo dobro počutje.

3. Objekti, ki se uporabljajo za usmrnitev in povezane postopke, so načrtovani, zgrajeni, vzdrževani in se uporabljajo tako, da se zagotovi skladnost z obveznostmi iz odstavkov 1 in 2 pod pričakovanimi pogoji dejavnosti objekta skozi vse leto.

Člen 4

Metode omamljanja

1. Živali se usmrtnijo šele potem, ko so bile omamljene v skladu z metodami in posebnimi zahtevami, povezanimi z uporabo teh metod iz Priloge I. Izguba zavesti in občutljivosti traja do smrti živali.

Metodam iz Priloge I, ki ne privedejo do takojšnje smrti (v nadaljnjem besedilu: enostavno omamljanje), čim prej sledi postopek, katerega posledica je smrt, kot denimo izkrvavitev,

bezanje, usmrnitev z električnim tokom ali dolgotrajna izpostavljenost pomanjkanju kisika.

2. Priloga I se lahko na podlagi mnenja EFSE in v skladu s postopkom iz člena 25(2) spremeni, da bi se upošteval znanstveni in tehnični napredek.

Vsaka takšna sprememba zagotovi raven dobrega počutja živali, ki je vsaj enakovredna ravni obstoječih metod.

3. Smernice Skupnosti v zvezi z metodami iz Priloge I se lahko sprejmejo v skladu s postopkom iz člena 25(2).

4. V primeru živali, ki jih zakoljejo po posebnih metodah zakola v skladu z zahtevami določenih verskih obredov, se zahteve iz odstavka 1 ne uporabljajo, če je zakol opravljen v klavnici.

Člen 5

Pregledi omamljanja

1. Nosilci dejavnosti zagotovijo, da osebe, odgovorne za omamljanje, ali drugo pristojno osebje redno pregleduje ali živali kažejo znake zavesti ali občutljivosti v času po koncu procesa omamljanja in do smrti.

Ti pregledi se opravijo na zadostno reprezentativnem vzorcu živali, njihova pogostost pa se določi ob upoštevanju rezultata predhodnih pregledov in vseh dejavnikov, ki bi lahko vplivali na učinkovitost procesa omamljanja.

Če izid pregledov pokaže, da žival ni ustrezno omamljena, oseba, odgovorna za omamljanje, nemudoma sprejme ustrezne ukrepe, kot je določeno v standardnih operativnih postopkih, oblikovanih v skladu s členom 6(2).

2. Kadar se za namen člena 4(4) živali usmrtnijo brez predhodnega omamljanja, osebe, odgovorne za zakol, opravijo sistematične preglede, s katerimi se zagotovi, da živali pred odstranitvijo opreme za omejitve gibanja ne kažejo nobenih znakov zavesti ali občutljivosti ter ne kažejo nobenih znakov življenja pred obdelovalnimi postopki ali poparjanjem.

3. Za namen odstavkov 1 in 2 lahko nosilci dejavnosti uporabijo postopke pregleda, opisane v navodilih o dobrih praksah iz člena 13.

4. Po potrebi in da bi se upoštevala visoka stopnja zanesljivosti nekaterih metod omamljanja ter na podlagi mnenja EFSE, se lahko v skladu s postopkom iz člena 25(2) sprejmejo odstopanja od zahtev iz odstavka 1.

Člen 6

Standardni operativni postopki

1. Nosilci dejavnosti vnaprej načrtujejo usmrtnitve živali in povezane postopke ter jih izvajajo v skladu s standardnimi operativnimi postopki.

2. Nosilci dejavnosti sestavijo in izvajajo takšne standardne operativne postopke, da zagotovijo izvajanje usmrtnitve in povezanih postopkov v skladu s členom 3(1).

V standardnih operativnih postopkih so v zvezi z omamljanjem:

- (a) upoštevana priporočila proizvajalcev;
- (b) za vsako uporabljeno metodo omamljanja na podlagi razpoložljivih znanstvenih dognanj določeni glavni parametri iz poglavja I Priloge I, ki zagotavljajo učinkovitost metode;
- (c) natančno določeni ukrepi, izvedeni takrat, ko pregledi iz člena 5 pokažejo, da žival ni pravilno omamljena, ali v primeru živali, zaklanih v skladu s členom 4(4), da žival še kaže znake življenja.

3. Za namen odstavka 2 tega člena lahko nosilec dejavnosti uporabi standardne operativne postopke, opisane v navodilih o dobrih praksah iz člena 13.

4. Na zahtevo pristojnih organov nosilci dejavnosti predložijo svoje standardne operativne postopke.

Člen 7

Raven usposobljenosti in potrdilo o usposobljenosti

1. Usmrtnitev in povezane postopke izvajajo samo ustrezno usposobljene osebe, ne da bi živalim povzročale bolečino, vznemirjenje ali trpljenje, ki se jim je mogoče izogniti.

2. Nosilci dejavnosti zagotovijo, da naslednje klavne postopke izvajajo samo osebe s potrdilom o usposobljenosti za takšne postopke, kot je določeno v členu 21, s katerim dokazujejo, da so jih zmožni opraviti v skladu s predpisi iz te uredbe:

- (a) ravnanje z živalmi in skrb za živali pred omejitvijo premikanja;
- (b) omejitev premikanja živali za namene omamljanja ali usmrtnitve;
- (c) omamljanje živali;
- (d) ocena učinkovitega omamljanja;
- (e) pritrjevanje živih živali na obešala ali dvigovanje živih živali;
- (f) izkrvavitev živih živali;
- (g) zakol v skladu s členom 4(4).

3. Brez poseganja v obveznost iz odstavka 1 tega člena se usmrtnitev kožuharjev izvaja v prisotnosti in pod neposrednim nadzorom osebe s potrdilom o usposobljenosti iz člena 21, ki je bilo izdano za vse postopke, ki se izvajajo pod njenim nadzorom. Nosilci dejavnosti farm za proizvodnjo krzna vnaprej obvestijo pristojni organ o usmrtnitvah živali.

Člen 8

Navodila za uporabo opreme za omejitev premikanja in omamljanje

Izdelki, ki se tržijo ali oglašujejo kot oprema za omejitev premikanja ali omamljanje, se prodajajo le, če imajo priložena ustrezna navodila za uporabo, na način, ki zagotavlja optimalne pogoje za dobro počutje živali. Proizvajalci opreme ta navodila tudi javno objavijo na medmrežju.

Navedena navodila zlasti opredeljujejo:

- (a) vrste, kategorije, število in/ali težo živali, za katere se oprema uporablja;

- (b) priporočene parametre glede na različne okoliščine uporabe, vključno z glavnimi parametri iz poglavja I Priloge I;
- (c) v primeru opreme za omamljanje, metodo za spremljanje učinkovitosti te opreme, kar zadeva skladnost s pravili iz te uredbe;
- (d) priporočila za vzdrževanje in po potrebi kalibracijo opreme za omamljanje.

Člen 9

Uporaba opreme za omejitev premikanja in omamljanje

1. Nosilci dejavnosti zagotovijo, da vso opremo, ki se uporablja za omejitev premikanja ali omamljanje živali, v skladu z navodili proizvajalcev opreme vzdržujejo in pregledujejo osebe, usposobljene posebej za ta namen.

Nosilci dejavnosti pripravijo evidenco o vzdrževanju, ki jo hranijo najmanj eno leto in jo predložijo pristojnemu organu na njegovo zahtevo.

2. Nosilci dejavnosti zagotovijo, da je med postopki omamljanja na kraju samem nemudoma na voljo ustrezna rezervna oprema, ki se uporabi v primeru odpovedi prvotno uporabljene opreme za omamljanje. Rezervna metoda je lahko drugačna od prvotno uporabljene.

3. Nosilci dejavnosti zagotovijo, da se ne uporabi opreme za omejitev premikanja, vključno z opremo za omejitev gibanja glave, dokler oseba, odgovorna za omamljanje ali izkrvavitev, ni pripravljena, da omamljanje ali izkrvavitev živali izvede na čim hitrejši način.

Člen 10

Zasebna domača poraba

Za zakol živali, razen perutnine, kuncev in zajcev, in za povezane operacije izven klavnice, ki jih za zasebno domačo porabo izvede lastnik živali ali oseba, za katero je lastnik odgovoren in jo nadzira, se uporabljajo samo zahteve iz členov 3(1), 4(1) in 7(1).

Vendar pa se za zakol živali izven klavnice, ki ga izvede lastnik živali ali oseba, za katero je lastnik odgovoren in jo nadzira, za zasebno domačo porabo živali, razen perutnine, zajcev in

kuncev, prašičev, ovac in koz, uporabljajo tudi zahteve iz člena 15(3) in točk 1.8 do 1.11 in 3.1 Priloge III, za navadno omamljanje pa tudi točke 3.2. iste priloge.

Člen 11

Neposredna dobava manjših količin perutnine, zajcev in kuncev

1. Za zakol perutnine, zajcev in kuncev na kmetiji za neposredno dobavo manjših količin mesa s strani proizvajalca končnemu uporabniku ali lokalnim maloprodajnim podjetjem, ki to meso neposredno dobavljajo končnemu potrošniku kot sveže meso, se uporabljajo le zahteve iz členov 3(1), 4 (1) in 7(1), pod pogojem, da število na kmetiji zaklanih živali ne presega najvišjega števila živali, ki se določi v skladu s postopkom iz člena 25(2).

2. Za zakol teh živali, kadar njihovo število presega najvišje število iz odstavka 1 tega člena, se uporabljajo zahteve iz poglavij II in III te uredbe.

Člen 12

Uvoz iz tretjih držav

Zahteve iz poglavij II in III te uredbe se uporabljajo za namene člena 12(2)(a) Uredbe (ES) št. 854/2004.

Zdravstvenemu spričevalu, ki spremlja meso, uvoženo iz tretjih držav, mora biti priloženo potrdilo, ki dokazuje, da se bile izpolnjene zahteve, ki so najmanj enake tistim iz poglavij II in III te uredbe.

Člen 13

Oblikovanje in razširjanje navodil o dobrih praksah

1. Države članice spodbujajo oblikovanje in razširjanje navodil o dobrih praksah za lažje izvajanje te uredbe.

2. Ko so ta navodila o dobrih praksah pripravljena, jih oblikujejo in razširjajo organizacije nosilcev dejavnosti:

(a) v posvetovanju s predstavniki nevladnih organizacij, pristojnih organov in drugih zainteresiranih strani;

(b) ob upoštevanju znanstvenih mnenj iz člena 20(1)(c).

3. Pristojni organ oceni navodila o dobrih praksah, da se zagotovi, da so bila oblikovana v skladu z odstavkom 2 ter da so skladna z obstoječimi smernicami Skupnosti.

4. Če organizacije nosilcev dejavnosti ne predložijo navodil o dobrih praksah, lahko pristojni organ oblikuje in objavi svoja lastna pravila o dobrih praksah.

5. Države članice predložijo Komisiji vsa navodila o dobrih praksah, ki jih je potrdil pristojni organ. Komisija vzpostavi in sproži registracijski sistem za ta navodila in ga da na voljo državam članicam.

POGLAVJE III

DODATNE ZAHTEVE, KI SE UPORABLJAJO ZA KLAVNICE

Člen 14

Ureditev, gradnja in oprema klavnic

1. Nosilci dejavnosti zagotovijo, da so ureditev in gradnja klavnic ter oprema, ki se v njih uporablja, v skladu s pravili iz Priloge II.

2. Nosilci dejavnosti pristojnemu organu iz člena 4 Uredbe (ES) št. 853/2004 za namene te uredbe in na zahtevo za vsako klavnico predložijo najmanj:

- (a) največje število živali na uro za vsako klavno linijo;
- (b) kategorije živali in težo, za katere se razpoložljiva oprema za omejitve premikanja ali omamljanje lahko uporablja;
- (c) največjo zmogljivost za vsako površino za začasno namestitev.

Pristojni organ pri odobritvi klavnice oceni informacije, ki jih predloži nosilec dejavnosti v skladu s prvim pododstavkom.

3. V skladu s postopkom iz člena 25(2) se lahko sprejmejo:

- (a) odstopanja od pravil iz Priloge II za mobilne klavnice;

(b) spremembe, potrebne za prilagoditev Priloge II, da bi se upošteval znanstveni in tehnični napredek.

Države članice lahko do sprejetja odstopanj iz prvega pododstavka točke (a) uvedejo ali ohranijo nacionalne predpise o mobilnih klavnicah.

4. Smernice Skupnosti za izvajanje odstavka 2 tega člena in Priloge II se lahko sprejmejo v skladu s postopkom iz člena 25(2).

Člen 15

Ravnanje in omejitve premikanja v klavnicah

1. Nosilci dejavnosti zagotovijo ravnanje v skladu z operativnimi pravili za klavnice iz Priloge III.

2. Nosilci dejavnosti zagotovijo, da se vsem živalim, ki so usmrčene v skladu s členom 4(4) brez predhodnega omamljanja, posamično omeji premikanje; prežvekovalcem se premikanje omeji mehansko.

Sistemi za omejitve premikanja goveda z obračanjem ali kakršnim koli nenaravnim položajem živali se ne uporabljajo, razen v primeru živali, zaklanih v skladu s členom 4(4), in pod pogojem, da so opremljeni z napravo, ki omejuje bočno in vertikalno premikanje glave živali, in so nastavljivi, da se lahko prilagodijo velikosti živali.

3. Prepovedane so naslednje metode omejitve premikanja:

- (a) obešanje ali dvigovanje zavestnih živali;
- (b) mehansko vpenjanje ali pričvrstitev nog ali stopal živali;
- (c) poškodovanje hrbtenjače, na primer s puntilo ali bodalom;
- (d) uporaba električnega toka za imobilizacijo živali, ki je ne omami ali usmrti v nadzorovanih okoliščinah, zlasti vsakršnega električnega toka, ki ne steče skozi možgane.

Vendar se točki (a) in (b) ne uporabljata za obešala za perutnino.

4. Da bi se upošteval znanstveni in tehnični napredek ter mnenje EFSE, se lahko Priloga III spremeni v skladu s postopkom iz člena 25(2).

5. Smernice Skupnosti za izvajanje pravil iz Priloge III se lahko sprejmejo v skladu s postopkom iz člena 25(2).

Člen 16

Postopki spremljanja v klavnicah

1. Za namene člena 5 nosilci dejavnosti uvedejo in izvajajo ustrezne postopke spremljanja v klavnicah.

2. Postopki spremljanja iz odstavka 1 tega člena opisujejo, kako se morajo izvajati pregledi iz člena 5, in vključujejo vsaj:

- (a) imena oseb, pristojnih za postopek spremljanja;
- (b) kazalnike, oblikovane za odkrivanje znakov nezavesti in zavesti ali občutljivosti živali; kazalnike, oblikovane za odkrivanje odsotnosti znakov življenja živali, zaklanih v skladu s členom 4(4);
- (c) merila za ugotavljanje, ali so rezultati kazalnikov iz točke (b) zadovoljivi;
- (d) okoliščine, v katerih se mora izvajati spremljanje, in/ali čas, v katerem se mora izvajati spremljanje;
- (e) število živali v vsakem vzorcu, ki ga je treba preveriti med spremljanjem;
- (f) ustrezne postopke za zagotovitev, da se postopki omamljanja ali usmrnitve v primeru neizpolnjevanja meril iz točke (c) pregledajo, da se ugotovijo vzroki vseh pomanjkljivosti in da se navedeni postopki po potrebi spremenijo.

3. Nosilci dejavnosti uvedejo poseben postopek spremljanja za vsako klavno linijo.

4. Pogostost pregledov je odvisna od glavnih dejavnikov tveganja, kot so spremembe glede vrste ali velikosti zaklanih

živali ali delovnih navad osebja, določiti pa jo je treba tako, da se zagotovijo rezultati z visoko ravniyo zanesljivosti.

5. Za namen odstavkov 1 do 4 tega člena lahko nosilci dejavnosti uporabijo postopke spremljanja, opisane v navodilih o dobrih praksah iz člena 13.

6. Smernice Skupnosti za postopke spremljanja v klavnicah se lahko sprejmejo v skladu s postopkom iz člena 25(2).

Člen 17

Pooblaščenec za dobro počutje živali

1. Nosilci dejavnosti določijo pooblaščenca za dobro počutje živali za vsako klavnico, ki jim pomaga pri zagotavljanju skladnosti s pravili iz te uredbe.

2. Pooblaščenec za dobro počutje živali je neposredno odgovoren nosilcu dejavnosti in mu neposredno poroča o zadevah v zvezi z dobrim počutjem živali. Od osebja v klavnici lahko zahteva, da izvede vse sanacijske ukrepe, potrebne za zagotovitev skladnosti s pravili iz te uredbe.

3. Pristojnosti pooblaščenca za dobro počutje živali so določene v standardnih operativnih postopkih klavnice, zadevno osebje pa je o njih obveščeno na učinkovit način.

4. Pooblaščenec za dobro počutje živali ima potrdilo o usposobljenosti iz člena 21, izdano za vse postopke, ki se izvajajo v klavnicah, za katere je pristojen.

5. Pooblaščenec za dobro počutje živali vodi evidenco ukrepov za izboljšanje dobrega počutja živali v klavnici, kjer opravlja svoje naloge. Ta evidenca se hrani najmanj eno leto in se predloži pristojnemu organu na njegovo zahtevo.

6. Odstavki 1 do 5 se ne uporabljajo za klavnice, v katerih se zakolje manj kot 1 000 glav velike živine sesalcev ali 150 000 ptic ali kuncev na leto.

Za namene prvega pododstavka „glava velike živine“ pomeni standardno mersko enoto, ki omogoča združevanje različnih kategorij živine, da bi jih lahko primerjali.

Pri uporabi prvega pododstavka države članice uporabljajo naslednje pretvorbene količnike:

- (a) odrasla goveda v smislu Uredbe (ES) št. 1234/2007 z dne 22. oktobra 2007 o vzpostavitvi skupne ureditve kmetijskih trgov in o posebnih določbah za nekatere kmetijske proizvode (Uredba o enotni SUT) ⁽¹⁾ in kopitarji: 1 glava velike živine;
- (b) drugo govedo: 0,50 glave velike živine;
- (c) prašiči z živo maso nad 100 kg: 0,20 glave velike živine;
- (d) drugi prašiči: 0,15 glave velike živine;
- (e) ovce in koze: 0,10 glave velike živine;
- (f) jagnjeta, kozlički in pujski z živo maso pod 15 kg: 0,05 glave velike živine.

POGLAVJE IV

DEPOPULACIJA IN USMRTITEV V NUJNIH PRIMERIH

Člen 18

Depopulacija

1. Pristojni organ, odgovoren za depopulacijo, pred začetkom postopka depopulacije določi akcijski načrt za zagotovitev skladnosti s pravili iz te uredbe.

V načrte ukrepov, ki jih zahteva zakonodaja Skupnosti o zdravju živali, se na podlagi hipoteze iz načrta ukrepov glede velikosti in kraja suma izbruha zlasti vključijo načrtovane metode omamljanja in usmrtitve in ustrezni standardni operativni postopki za zagotovitev skladnosti s pravili iz te uredbe.

2. Pristojni organ:

- (a) zagotovi, da se takšni postopki izvajajo v skladu z akcijskim načrtom iz odstavka 1;
- (b) sprejme vsak ustrezen ukrep za zaščito dobrega počutja živali pod najboljšimi možnimi pogoji.

3. Za namene tega člena in v izjemnih okoliščinah lahko pristojni organ odobri odstopanja od ene ali več določb te uredbe, kadar meni, da bi spoštovanje teh določb verjetno vplivalo na zdravje ljudi ali znatno upočasnilo proces izkoreninjenja bolezni.

4. Pristojni organ iz odstavka 1 pošlje Komisiji do 30. junija vsako leto poročilo o postopkih depopulacije, izvedenih v predhodnem letu, in ga javno objavi na medmrežju.

Poročilo za vsak postopek depopulacije vključuje zlasti:

- (a) razloge za depopulacijo;
- (b) število in vrste usmrčenih živali;
- (c) uporabljene metode omamljanja in usmrtitve;
- (d) opis nastalih težav in po potrebi rešitve, ki so bile odkrite za lajšanje ali zmanjševanje trpljenja zadevnih živali;
- (e) vsako odobreno odstopanje v skladu z odstavkom 3.

5. Smernice Skupnosti za pripravo in izvajanje akcijskih načrtov za depopulacijo se lahko sprejmejo v skladu s postopkom iz člena 25(2).

6. Po potrebi in da bi se upoštevale informacije, zbrane v sistemu obveščanja o boleznih živali (ADNS), se lahko v skladu s postopkom iz člena 25(2) sprejme odstopanje od obveznosti poročanja iz odstavka 4 tega člena.

⁽¹⁾ UL L 299, 16.11.2007, str. 1.

Člen 19

Usmrtitev v nujnih primerih

Pri usmrtitvi v nujnih primerih rejci zadevnih živali sprejmejo vse potrebne ukrepe za čimprejšnjo usmrtitev živali.

POGLAVJE V

PRISTOJNI ORGAN

Člen 20

Znanstvena podpora

1. Vsaka država članica zagotovi, da je pristojnim organom na njihovo zahtevo in v pomoč na voljo neodvisna znanstvena podpora, in sicer z zagotavljanjem ali pripravo:

- (a) znanstvenega in tehničnega znanja v zvezi z odobritvijo klavnic iz člena 14(2) in razvojem novih metod omamljanja;
  - (b) znanstvenih mnenj o navodilih proizvajalcev za uporabo in vzdrževanje opreme za omejitve premikanja in omamljanje;
  - (c) znanstvenih mnenj o navodilih o dobrih praksah, oblikovanih na njenem ozemlju za namene te uredbe;
  - (d) priporočil za namene te uredbe, zlasti glede inšpekcijskih pregledov in revizij;
  - (e) mnenj o zmogljivosti ločenih organov ali enot, da bi se izpolnile zahteve iz člena 21(2).
2. Znanstvena podpora se lahko zagotovi prek mreže, pod pogojem, da so bile opravljene vse naloge iz odstavka 1 v okviru vseh ustreznih dejavnosti, ki se izvajajo v zadevni državi članici.

Vsaka država članica v ta namen imenuje enotno kontaktno točko, ki je javno dostopna na medmrežju. Ta kontaktna točka bo odgovorna za izmenjavo tehničnih in znanstvenih informacij in najboljših praks v zvezi z izvajanjem te uredbe z drugimi kontaktnimi točkami in Komisijo.

Člen 21

Potrdilo o usposobljenosti

1. Države članice za namene člena 7 določijo pristojni organ, odgovoren za:

- (a) zagotavljanje razpoložljivosti tečajev usposabljanja za osebe, ki izvajajo usmrtitve in povezane postopke;
- (b) izdajanje potrdil o usposobljenosti, ki potrjujejo, da je bil opravljen neodvisni zaključni preizkus znanja; predmeti tega preizkusa znanja se nanašajo na zadevne kategorije živali ter ustrezajo postopkom iz člena 7(2) in (3) ter predmetom iz Priloge IV;
- (c) potrjevanje programov usposabljanja za tečaje iz točke (a) ter vsebine in oblik preizkusa znanja iz točke (b).

2. Pristojni organ lahko prenese naloge zaključnega preizkusa znanja in izdaje potrdil o usposobljenosti na ločeno telo ali subjekt:

- (a) s potrebnim znanjem, osebjem in opremo za izvajanje teh nalog;
- (b) ki je neodvisno in ni v navzkrižju interesov glede zaključnega preizkusa znanja in izdaje potrdil o usposobljenosti.

Pristojni organ lahko prenese naloge organizacije tečajev usposabljanja na ločeno telo ali subjekt s potrebnim znanjem, osebjem in opremo za izvajanje teh nalog.

Pristojni organ na medmrežju javno objavi podatke o telesih in subjektih, na katera so bile tovrstne naloge prenesene.

3. Potrdila o usposobljenosti navajajo, za katere kategorije živali, vrsto opreme in za katere postopke iz člena 7(2) ali (3) veljajo.

4. Države članice priznajo potrdila o usposobljenosti, izdana v drugi državi članici.

5. Pristojni organ lahko izda začasno potrdilo o usposobljenosti, če:

- (a) je prosilec prijavljen na enega od tečajev usposabljanja iz odstavka 1(a);

(b) bo prosilec delal v prisotnosti in pod neposrednim nadzorom osebe, ki ima potrdilo o usposobljenosti, izdano za posebne dejavnosti, ki se bodo izvajale;

(c) veljavnost začasnega potrdila ni daljša od treh mesecev; in

(d) prosilec predloži pisno izjavo, da mu drugo začasno potrdilo o usposobljenosti enakega obsega doslej še ni bilo izdano, ali pristojnemu organu zadovoljivo dokaže, da se zaključnega preizkusa znanja ni mogel udeležiti.

6. Brez poseganja v odločitev pravosodnega organa ali pristojnega organa o prepovedi ravnanja z živalmi se potrdila o usposobljenosti, vključno z začasnimi potrdili o usposobljenosti, izdajo le, če prosilec predloži pisno izjavo, da v treh letih pred datumom prošnje za potrdilo o usposobljenosti ni huje kršil zakonodaje Skupnosti in/ali nacionalne zakonodaje o varstvu živali.

7. Za namene te uredbe lahko države članice kot enakovredne potrdilom o usposobljenosti priznajo kvalifikacije, pridobljene za druge namene, če so bile pridobljene pod pogoji, ki so enakovredni pogojem iz tega člena. Pristojni organ na medmrežju objavi in posodablja seznam kvalifikacij, ki jih priznava kot enakovredne potrdilu o usposobljenosti.

8. Smernice Skupnosti za uporabo odstavka 1 tega člena se lahko sprejmejo v skladu s postopkom iz člena 25(2).

POGLAVJE VI

NESKLADNOST, KAZNI IN IZVEDBENA POOBLASTILA

Člen 22

Neskladnost

1. Za namene člena 54 Uredbe (ES) št. 882/2004 lahko pristojni organ zlasti:

(a) od nosilcev dejavnosti zahteva, da spremenijo svoje standardne operativne postopke ter zlasti upočasnijo ali zaustavijo proizvodnjo;

(b) od nosilcev dejavnosti zahteva, da povečajo pogostost pregledov iz člena 5 in spremenijo postopke spremljanja iz člena 16;

(c) osebi, ki ni več ustrezno usposobljena, nima ustreznega znanja ali poznavanja svojih nalog za izvajanje postopkov, za katere je bilo potrdilo izdano, začasno prekliče ali odvzame potrdilo o usposobljenosti, izdano v skladu s to uredbo;

(d) začasno prekliče ali odvzame prenos pooblastil iz člena 21(2);

(e) zahteva spremembo navodil iz člena 8, ob ustreznem upoštevanju znanstvenih mnenj, določenih v skladu s členom 20(1)(b).

2. Kadar se pristojni organ odloči, da začasno prekliče ali odvzame potrdilo o usposobljenosti, o tem obvesti pristojni organ, ki je potrdilo izdal.

Člen 23

Kazni

Države članice določijo pravila glede kazni, ki se uporabljajo pri kršitvi te uredbe, in sprejmejo vse potrebne ukrepe, da zagotovijo izvrševanje teh kazni. Predvidene kazni morajo biti učinkovite, sorazmerne in odvračilne. Države članice seznanijo Komisijo s temi določbami najpozneje do 1. januarja 2013 in jo nemudoma obvestijo o vsaki njihovi naknadni spremembi.

Člen 24

Izvedbena pravila

Vsa podrobna pravila, potrebna za izvajanje te uredbe, se lahko sprejmejo v skladu s postopkom iz člena 25(2).

Člen 25

Postopek z odborom

1. Komisiji pomaga Stalni odbor za prehranjevalno verigo in zdravje živali, ustanovljen s členom 58 Uredbe (ES) št. 178/2002.

2. Pri sklicevanju na ta odstavek se uporabljata člena 5 in 7 Sklepa 1999/468/ES.

Rok iz člena 5(6) Sklepa 1999/468/ES je tri mesece.

POGLAVJE VII

KONČNE DOLOČBE

Člen 26

Strožja nacionalna pravila

1. Ta uredba državam članicam ne preprečuje ohranitve katerih koli nacionalnih predpisov, ki zagotavljajo obširnejšo zaščito živali pri usmrtni in so veljavni ob začetku veljavnosti te uredbe.

Države članice pred 1. januarjem 2013 obvestijo Komisijo o takšnih nacionalnih predpisih. Komisija o njih obvesti druge države članice.

2. Države članice lahko sprejmejo nacionalne predpise, ki zagotavljajo obširnejšo zaščito živali pri usmrtni kot predpisi iz te uredbe, na naslednjih področjih:

(a) usmrtitev živali zunaj klavnice in s tem povezani postopki;

(b) zakol gojene divjadi, kakor je opredeljena v točki 1.6 Priloge I k Uredbi (ES) št. 853/2004, vključno s severno jelenjadjo, in s tem povezani postopki;

(c) zakol živali v skladu s členom 4(4) in s tem povezani postopki.

Države članice uradno obvestijo Komisijo o takšnih nacionalnih predpisih. Komisija o njih obvesti druge države članice.

3. Če država članica na podlagi novih znanstvenih dokazov meni, da je treba sprejeti ukrepe za zagotovitev obširnejše zaščite živali pri usmrtni, kar zadeva metode omamljanja iz Priloge I, Komisijo uradno obvesti o predvidenih ukrepih. Komisija o njih obvesti druge države članice.

Komisija zadevo v enem mesecu od prejema uradnega obvestila predloži odboru iz člena 25(1), ter na podlagi mnenja EFSE in v skladu s postopkom iz člena 25(2) odobri ali zavrne zadevne nacionalne ukrepe.

Komisija lahko v skladu s členom 4(2) na podlagi odobrenih nacionalnih ukrepov predlaga spremembo Priloge I, če meni, da je to primerno.

4. Država članica ne prepove ali ovira dajanja v promet na svojem ozemlju proizvodov živalskega porekla, proizvedenih iz živali, ki so bile usmrčene v drugi državi članici, na podlagi dejstva, da zadevne živali niso bile usmrčene v skladu z njenimi nacionalnimi predpisi, ki zagotavljajo obširnejšo zaščito živali pri usmrtni.

Člen 27

Poročanje

1. Komisija najpozneje do 8. decembra 2014 predloži Evropskemu parlamentu in Svetu poročilo o možnosti uvedbe nekaterih zahtev v zvezi z zaščito rib pri usmrtni, ki bo upoštevalo vidike dobrega počutja živali ter družbenoekonomske in okoljske vplive. To poročilo po potrebi spremljajo zakonodajni predlogi, namenjeni spremembi te uredbe, z vključitvijo posebnih pravil o zaščiti rib pri usmrtni.

Do sprejetja teh ukrepov lahko države članice ohranijo ali sprejmejo nacionalne predpise o zaščiti rib pri klanju ali usmrtni in o tem obvestijo Komisijo.

2. Komisija najpozneje do 8. decembra 2012 predloži Evropskemu parlamentu in Svetu poročilo o sistemih za omejitve premikanja goveda z obračanjem ali kakršnim koli nenaravnim položajem živali. Pri pripravi tega poročila se bo oprla na ugotovitve znanstvene študije primerjave teh sistemov s sistemi zadrževanja goveda v stoječem položaju ter bo upoštevala vidike dobrega počutja živali in družbenoekonomske vplive, vključno z njihovo sprejemljivostjo s strani verskih skupnosti in varnostjo nosilcev dejavnosti. Po potrebi bodo to poročilo spremljali zakonodajni predlogi za spremembo te uredbe v zvezi s sistemi za omejitve premikanja goveda z obračanjem ali kakršnim koli nenaravnim položajem živali.

3. Komisija najpozneje do 8. decembra 2013 predloži Evropskemu parlamentu in Svetu poročilo o različnih metodah omamljanja perutnine in zlasti raznovrstnih vodnih bazenih za ptice, ki bo upoštevalo vidike dobrega počutja živali ter družbenoekonomske in okoljske vplive.

Člen 28

Razveljavitev

1. Direktiva 93/119/EGS se razveljavi.

Vendar se za namene člena 29(1) te uredbe še naprej uporabljajo naslednje določbe Direktive 93/119/EGS:

(a) Priloga A:

(i) odstavek 1 oddelka I;

(ii) odstavek 1 in drugi stavek odstavka 3 ter odstavki 6, 7, 8 in prvi stavek odstavka 9 oddelka II;

(b) Priloga C: odstavek 3.A.2 in prvi pododstavek 3.B.1, 3.B.2, 3.B.4 in odstavka 4.2 in 4.3 oddelka II.

2. Sklicevanje na razveljavljeno direktivo se šteje kot sklicevanje na to uredbo.

Člen 29

Prehodne določbe

1. Člen 14(1) se do 8. decembra 2019 uporablja samo za nove klavnice ali za vsako novo ureditev, gradnjo ali opremo, zajeto v pravilih iz Priloge II, ki se niso začele uporabljati pred 1. januarjem 2013.

2. Države članice lahko osebam, ki dokažejo ustrezne, vsaj triletno poklicne izkušnje, do 8. decembra 2015 po poenostavljenem postopku izdajo potrdila o usposobljenosti v skladu s členom 21.

Člen 30

Začetek veljavnosti

Ta uredba začne veljati dvajseti dan po objavi v *Uradnem listu Evropske unije*.

Uporablja se od 1. januarja 2013.

Ta uredba je v celoti zavezujoča in se neposredno uporablja v vseh državah članicah.

V Bruslju, 24. septembra 2009

Za Svet
Predsednica
M. OLOFSSON

PRILOGA I

SEZNAM METOD OMAMLJANJA IN POVEZANE SPECIFIKACIJE

(kot je navedeno v členu 4)

POGLAVJE I

Metode

Preglednica 1 – Mehanske metode

Št.	Naziv	Opis	Pogoji uporabe	Glavni parametri	Posebne zahteve za nekatere metode – poglavje II te priloge
1	Strelna naprava s penetrirnim klinom	Huda in nepovratna poškodba možganov, ki jih povzroči sunek in penetracija klina. Navadno omamljanje.	Vse vrste. Zakol, depopulacija in drugi primeri.	Položaj in smer strela. Primerna hitrost, dolžina izhoda in premer klina v skladu z velikostjo in vrsto živali. Najdaljši časovni razmik od omamljanja do vboda/ usmrnitve (s).	Se ne uporablja.
2	Strelna naprava z nepenetrirnim klinom	Hude poškodbe možganov zaradi sunka, povzročene s klinom brez penetracije. Navadno omamljanje.	Prežvekovalci, perutnina, kunci in zajci. Zakol samo za prežvekovalce. Zakol, depopulacija in drugi primeri za perutnino, zajce in kunce.	Položaj in smer strela. Primerna hitrost, premer in oblika klina v skladu z velikostjo in vrsto živali. Moč uporabljenega naboja. Najdaljši časovni razmik od omamljanja do vboda/ usmrnitve (s).	Točka 1.
3	Strelna naprava s prostim projektilom	Hude in nepovratne poškodbe možganov, ki jih povzroči sunek in penetracija enega ali več projektilov.	Vse vrste. Zakol, depopulacija in drugi primeri.	Položaj strela. Moč in kaliber naboja. Vrsta projektila.	Se ne uporablja.
4	Maceracija	Takojšnja zdrobitev celotne živali.	Piščanci, stari do 72 ur, in zarodki v jajcih. Vsi primeri, razen zakola.	Največje dovoljeno število živali. Razdalja med rezili in hitrost vrtenja. Ukrep za preprečevanje preobremenitve.	Točka 2.
5	Cervikalna dislokacija	Ročni ali mehanski razteg in zasuk vratu, kar povzroči možgansko ishemijo.	Perutnina z živo maso do petih kg. Zakol, depopulacija in drugi primeri.	Se ne uporablja.	Točka 3.

Št.	Naziv	Opis	Pogoji uporabe	Glavni parametri	Posebne zahteve za nekatere metode – poglavje II te priloge
6	Udarec v glavo	Močan in natančen udarec v glavo, ki povzroči hude poškodbe možganov.	Pujski, jagnjeta, kozlički, kunci, zajci, kožuharji in perutnina z živo maso do 5 kg. Zakol, depopulacija in drugi primeri.	Moč in mesto udarca.	Točka 3.

Preglednica 2 – Metode z električnim tokom

Št.	Naziv	Opis	Pogoji uporabe	Glavni parametri	Posebne zahteve poglavja II te priloge
1	Omamljanje z električnim tokom skozi možgane	Izpostavitev možganov toku, ki povzroči generaliziran epileptiformni vzorec na elektroencefalogramu. Navadno omamljanje.	Vse vrste. Zakol, depopulacija in drugi primeri.	Najmanjši tok (A ali mA). Najmanjša napetost (V). Največja frekvenca (Hz). Najkrajši čas izpostavljenosti. Najdaljši časovni razmik od omamljanja do vboda/ usmrtitve (s). Pogostost kalibracije opreme. Optimizacija toka. Preprečevanje električnih sunkov pred omamljanjem. Namestitvev in kontaktna površina elektrod.	Točka 4.
2	Omamljanje z električnim tokom skozi možgane in srce	Izpostavitev telesa toku, ki hkrati povzroči generaliziran epileptiformni vzorec na elektroencefalogramu in fibrilacijo ali zaustavitev srca. Navadno omamljanje pri zakolu.	Vse vrste. Zakol, depopulacija in drugi primeri.	Najmanjši tok (A ali mA). Najmanjša napetost (V). Največja frekvenca (Hz). Najkrajši čas izpostavljenosti. Pogostost kalibracije opreme. Optimizacija toka. Preprečevanje električnih sunkov pred omamljanjem. Namestitvev in kontaktna površina elektrod. Najdaljši časovni razmiki od omamljanja do vboda v primeru navadnega omamljanja (s).	Točka 5.

Št.	Naziv	Opis	Pogoji uporabe	Glavni parametri	Posebne zahteve poglavja II te priloge
3	Električni bazen z vodo	<p>Izpostavitev celotnega telesa toku v bazenu z vodo, ki povzroči generaliziran epileptiformni vzorec na elektroencefalogramu in mogoče fibrilacijo ali zaustavitev srca.</p> <p>Navadno omamljanje, razen če je frekvenca enaka ali manjša od 50 Hz.</p>	<p>Perutnina.</p> <p>Zakol, depopulacija in drugi primeri.</p>	<p>Najmanjši tok (A ali mA).</p> <p>Najmanjša napetost (V).</p> <p>Največja frekvenca (Hz).</p> <p>Pogostost kalibracije opreme.</p> <p>Preprečevanje električnih sunkov pred omamljanjem.</p> <p>Zmanjševanje bolečine pri pritrjevanju živali na obešala.</p> <p>Optimizacija toka.</p> <p>Najdaljši čas pritrjenosti živali na obešala pred potopitvijo v bazen z vodo.</p> <p>Najmanjši čas izpostavljenosti za vsako žival.</p> <p>Potopitev ptic do baze kril.</p> <p>Najdaljši časovni razmik od omamljanja do vboda/ usmrtilive za frekvenco nad 50 Hz (s).</p>	Točka 6.

Preglednica 3 – Metode s plinom

Št.	Naziv	Opis	Pogoji uporabe	Glavni parametri	Posebne zahteve poglavja II te priloge
1	Ogljikov dioksid v visoki koncentraciji	<p>Neposredna ali postopna izpostavitev zavestnih živali mešanici plina, ki vsebuje več kot 40 % ogljikovega dioksida. Metoda se lahko uporabi v jaških, predorih, kontejnerjih ali prej zatesnenih stavbah.</p> <p>Navadno omamljanje pri zakolu prašičev.</p>	<p>Prašiči, kune, činčile, perutnina, razen rac in gosi.</p> <p>Zakol samo za prašiče.</p> <p>Drugi primeri, razen zakola, za perutnino, kune, činčile in prašiče.</p>	<p>Koncentracija ogljikovega dioksida.</p> <p>Trajanje izpostavljenosti.</p> <p>Najdaljši časovni razmik od omamljanja do zakola v primeru navadnega omamljanja.</p> <p>Kakovost plina.</p> <p>Temperatura plina.</p>	Točka 7. Točka 8.
2	Ogljikov dioksid v dveh stopnjah	<p>Zaporedna izpostavitev zavestnih živali mešanici plina, ki vsebuje do 40 % ogljikovega dioksida; ko živali izgubijo zavest, sledi izpostavitev višji koncentraciji ogljikovega dioksida.</p>	<p>Perutnina</p> <p>Zakol, depopulacija in drugi primeri.</p>	<p>Koncentracija ogljikovega dioksida.</p> <p>Trajanje izpostavljenosti.</p> <p>Kakovost plina.</p> <p>Temperatura plina.</p>	Se ne uporablja

Št.	Naziv	Opis	Pogoji uporabe	Glavni parametri	Posebne zahteve poglavja II te priloge
3	Ogljikov dioksid, mešan z inertnimi plini	<p>Neposredna ali postopna izpostavitve zavestnih živali mešanici plina, ki vsebuje do 40 % ogljikovega dioksida, mešanega z inertnimi plini, kar privede do anoksije. Metoda se lahko uporabi v jaških, vrečah, predorih, kontejnerjih ali prej zatesnjenih stavbah.</p> <p>Navadno omamljanje prašičev, če izpostavljenost vsaj 30 % ogljikovemu dioksidu traja v celoti manj kot 7 minut.</p> <p>Navadno omamljanje perutnine, če izpostavljenost vsaj 30 % ogljikovemu dioksidu traja v celoti manj kot 3 minute.</p>	<p>Prašiči in perutnina.</p> <p>Zakol, depopulacija in drugi primeri.</p>	<p>Koncentracija ogljikovega dioksida.</p> <p>Trajanje izpostavljenosti.</p> <p>Najdaljši časovni razmiki od omamljanja do vboda/ usmrtnitve v primeru navadnega omamljanja.</p> <p>Kakovost plina.</p> <p>Temperatura plina.</p> <p>Koncentracija kisika.</p>	Točka 8.
4	Inertni plini	<p>Neposredna ali postopna izpostavitve zavestnih živali mešanici inertnih plinov, kot sta argon ali dušik, kar privede do anoksije. Metoda se lahko uporabi v jaških, vrečah, predorih, kontejnerjih ali prej zatesnjenih stavbah.</p> <p>Navadno omamljanje pri zakolu prašičev.</p> <p>Navadno omamljanje perutnine, če je trajanje izpostavljenosti anoksiji krajši od 3 minut.</p>	<p>Prašiči in perutnina.</p> <p>Zakol, depopulacija in drugi primeri.</p>	<p>Koncentracija kisika.</p> <p>Trajanje izpostavljenosti.</p> <p>Kakovost plina.</p> <p>Najdaljši časovni razmiki od omamljanja do vboda/ usmrtnitve v primeru navadnega omamljanja.</p> <p>Temperatura plina.</p>	Točka 8.
5	Ogljikov monoksid (čisti vir)	<p>Izpostavitve zavestnih živali mešanici plina, ki vsebuje več kot 4 % ogljikovega monoksida.</p>	<p>Kožuharji, perutnina in pujski.</p> <p>Drugi primeri, razen zakola.</p>	<p>Kakovost plina.</p> <p>Koncentracija ogljikovega monoksida.</p> <p>Trajanje izpostavljenosti.</p> <p>Temperatura plina.</p>	Točke 9.1, 9.2 in 9.3.
6	Ogljikov monoksid v mešanici z drugimi plini	<p>Izpostavitve zavestnih živali mešanici plina, ki vsebuje več kot 1 % ogljikovega monoksida v mešanici z drugimi strupenimi plini.</p>	<p>Kožuharji, perutnina in pujski.</p> <p>Drugi primeri, razen zakola.</p>	<p>Koncentracija ogljikovega monoksida.</p> <p>Trajanje izpostavljenosti.</p> <p>Temperatura plina.</p> <p>Filtracija plina, ki ga proizvaja stroj.</p>	Točka 9.

Preglednica 4 – Druge metode

Št.	Naziv	Opis	Pogoji uporabe	Glavni parametri	Posebne zahteve poglavja II te priloge
1	Smrtonosna injekcija	Izguba zavesti in občutljivosti, ki jima sledi smrt, ki jo povzroči injekcija preparatov za uporabo v veterinarski medicini.	Vse vrste. Drugi primeri, razen zakola.	Vrsta injekcije Uporaba odobrenih preparatov.	Se ne uporablja.

POGLAVJE II

Posebne zahteve za nekatere metode1. *Strelna naprava z nepenetrirnim klinom*

Nosilci dejavnosti morajo biti pozorni, da se pri uporabi te metode prepreči zlom lobanje.

Ta metoda se uporablja le za prežvekovalce z živo maso pod 10 kg.

2. *Maceracija*

Ta metoda zagotavlja trenutno maceracijo in takojšnjo smrt živali. Naprava vsebuje mehansko upravljana rezila, ki naglo rotirajo, ali pa ekspanzijske stiroporne nastavke. Zmogljivost aparata mora zadostovati, da so vse živali usmrčene v trenutku, tudi če je njihovo število veliko.

3. *Cervikalna dislokacija in udarec v glavo*

Ti metodi se ne uporabljata kot običajne metode, temveč samo takrat, ko druge metode za omamljanje niso na voljo.

Ti metodi se v klavnica ne uporabljata razen kot rezervni metodi omamljanja.

Nihče ne sme z ročno cervikalno dislokacijo ali udarcem v glavo ubiti več kot sedemdeset živali na dan.

Ročna cervikalna dislokacija se ne izvaja na živalih z živo maso več kot 3 kg.

4. *Omamljanje z električnim tokom skozi možgane*

4.1 Pri omamljanju z električnim tokom skozi možgane se elektrode prilagodijo velikosti živali in namestijo tako, da tok lahko steče skozi možgane.

4.2 Omamljanje z električnim tokom skozi možgane se izvaja z najmanjšim določenim tokom iz preglednice 1.

Preglednica 1 – Najmanjši določeni tok za omamljanje z električnim tokom skozi možgane

Kategorija živali	Govedo, staro 6 mesecev ali več	Govedo, staro manj kot 6 mesecev	Ovce in koze	Prašiči	Piščanci	Purani
Najmanjši določeni tok	1,28 A	1,25 A	1,00 A	1,30 A	240 mA	400 mA

5. *Omamljanje z električnim tokom skozi možgane in srce*

5.1 Ovce, koze in prašiči.

Najmanjši tok za omamljanje z električnim tokom skozi možgane in srce je 1 amper za ovce in koze ter 1,30 ampera za prašiče.

5.2 Lisice

Elektrode se namestijo v usta in rektum s tokom najmanjše vrednosti 0,3 ampera in najmanjšo napetostjo 110 voltov za vsaj tri sekunde.

5.3 Činčile

Elektrode s tokom najmanjše vrednosti 0,57 ampera se namestijo na ušesa in rep za vsaj 60 sekund.

6. *Omamljanje perutnine z elektriko v bazenu z vodo*

6.1 Živali se ne pritrdijo na obešala, če so premajhne za omamljanje v bazenu z vodo ali če pritrjevanje na obešala lahko povzroči ali poveča bolečino (na primer vidno poškodovane živali). V teh primerih se živali usmrtijo po alternativni metodi.

6.2 Obešala so mokra, preden se žive ptice pritrdijo na obešala in se jih izpostavi toku. Ptice se pritrdijo za obe nogi.

6.3 V primeru živali iz preglednice 2 se omamljanje v električnem bazenu z vodo izvaja v skladu z najmanjšim tokom iz te preglednice, živali pa so navedenemu toku izpostavljene vsaj štiri sekunde.

*Preglednica 2 – Električne zahteve za opremo za omamljanje v bazenu z vodo
(povprečne vrednosti na žival)*

Frekvenca (Hz)	Piščanci	Purani	Race in gosi	Prepelice
< 200 Hz	100 mA	250 mA	130 mA	45 mA
Od 200 do 400 Hz.	150 mA	400 mA	Ni dovoljeno.	Ni dovoljeno.
Od 400 do 1 500 Hz.	200 mA	400 mA	Ni dovoljeno.	Ni dovoljeno.

7. *Ogljikov dioksid v visoki koncentraciji*

Za prašiče, kune in činčile se uporablja ogljikov dioksid, koncentracije najmanj 80 %.

8. *Ogljikov dioksid, uporaba inertnih plinov ali kombinacije navedenih mešanic plinov.*

Plini v nobenem primeru ne uidejo v komoro ali prostor za omamljanje ali usmrtitev živali na tak način, da bi lahko povzročili opekline ali razburili živali zaradi zamrznitve ali pomanjkanja vlažnosti.

9. *Ogljikov monoksid (čisti vir ali v povezavi z drugimi plini)*

9.1 Živali so ves čas pod vizualnim nadzorom.

9.2 Plinom so izpostavljene posamezno in preden se plinom izpostavi naslednja žival, se zagotovi, da je prejšnja žival nezavestna ali mrtva.

9.3 Živali ostanejo v komori, dokler ne nastopi smrt.

9.4 Plin, ki ga proizvaja stroj, posebej prilagojen za usmrtitev živali, se lahko uporablja, če je oseba, ki izvaja usmrtitev, pred tem preverila, da je uporabljeni plin:

- (a) primerno ohlajen;
- (b) dovolj filtriran;
- (c) brez kakršnih koli dražilnih sestavin ali plinov.

Delovanje stroja se pregleda vsako leto pred usmrčevanjem živali.

9.5 Živali se ne privedejo v komoro, dokler ni dosežena najmanjša koncentracija ogljikovega monoksida.

PRILOGA II

UREDITEV, GRADNJA IN OPREMA KLAVNIC

(iz člena 14)

1. Vsi prostori za začasno namestitev

1.1 Prezračevalni sistemi so oblikovani, zgrajeni in vzdrževani tako, da je nenehno zagotovljeno dobro počutje živali, ob upoštevanju različnih pričakovanih vremenskih razmer.

1.2 Kadar je potrebno mehansko prezračevanje, se zagotovijo alarmna naprava in rezervne prezračevalne naprave za primer okvare.

1.3 Prostori za začasno namestitev so oblikovani in zgrajeni tako, da se čim bolj zmanjša tveganje za poškodbe živali in pojavljanje nenadnega hrupa.

1.4 Prostori za začasno namestitev so oblikovani in zgrajeni tako, da se čim bolj olajšajo pregledi živali. Za pregled živali ob katerem koli času se zagotovi zadostna nepremična ali premična osvetljava.

2. Prostori za začasno namestitev za živali, ki ne prispejo v zabojnikih

2.1 Ograde, prehodi in kanali so oblikovani in zgrajeni tako:

(a) da se živali lahko prosto premikajo v določeno smer v skladu s svojimi vedenjskimi značilnostmi in brez motenj;

(b) da lahko prašiči ali ovce hodijo ena ob drugi, razen v kanalih, ki vodijo do opreme za omejitev premikanja živali.

2.2 Rampe in mostički so opremljeni s stranskimi varovali, ki preprečujejo, da bi živali padle z njih.

2.3 Sistem oskrbe z vodo v ogradah je oblikovan, zgrajen in vzdrževan tako, da živalim ves čas omogoča dostop do čiste vode, ne da bi se poškodovale ali da bi bilo njihovo gibanje omejeno.

2.4 Če se uporablja čakalnica med ogradami in kanalom, ki vodi do prostora za omamljanje, mora biti zgrajena tako, da ima ravna tla in trdne stranice, in oblikovana tako, da se živali ne morejo ujeti ali da jih druge živali ne morejo poteptati.

2.5 Tla so zgrajena in vzdrževana tako, da je tveganje, da živalim spodrsne, da padejo ali si poškodujejo noge, čim manjše.

2.6 Kjer imajo klavnice prostore za začasno namestitev na odprtem brez naravnega zavetja ali sence, je treba zagotoviti ustrezno zaščito pred neugodnimi vremenskimi razmerami. Če takšne zaščite ni, se ti prostori za začasno namestitev v slabem vremenu ne uporabljajo. Če ni naravnega vodnega vira, je treba zagotoviti naprave za pitje.

3. Oprema in prostori za omejitev premikanja živali

3.1 Oprema in prostori za omejitev premikanja živali so oblikovani, zgrajeni in vzdrževani tako, da:

(a) optimizirajo uporabo metode omamljanja ali usmrčitve;

(b) preprečujejo poškodbe ali obtolčenine živali;

(c) zmanjšujejo naprezanje in oglašanja, kadar je premikanje živali omejeno;

(d) je čas omejitve premikanja čim krajši.

3.2 Boksi za omejitev premikanja goveda, ki se uporabljajo v povezavi s pnevmatskim klinom, so opremljeni z napravo, ki omejuje lateralno in vertikalno premikanje glave živali.

4. Oprema za omamljanje z električnim tokom (razen opreme za omamljanje v bazenu z vodo)

4.1 Oprema za omamljanje z električnim tokom je opremljena z napravo, ki prikazuje in beleži podrobnosti glavnih električnih parametrov za vsako omamljeno žival. Naprava je nameščena tako, da jo osebe jasno vidi, sproža pa jasen vidni in slišni opozorilni signal, če čas izpostavljenosti pade pod zahtevano raven. Te evidence se hranijo najmanj eno leto.

4.2 Skozi avtomatsko opremo za omamljanje z električnim tokom, povezano z opremo za omejitev premikanja živali, teče konstanten tok.

5. *Oprema za omamljanje v bazenih z vodo*

5.1 Obešala za pritrjevanje so oblikovana in nameščena tako, da ne ovirajo pritrjenih ptic in da čim manj motijo živali.

5.2 Obešala za pritrjevanje so oblikovana tako, da na njih pritrjene ptice ne visijo pri zavesti dlje kakor eno minuto. Vendar race, gosi in purani ne visijo pri zavesti dlje kakor dve minuti.

5.3 Celotna dolžina linije obešal do vstopa v skubilnik mora biti lahko dostopna za primer, da je treba živali odstraniti s klavne linije.

5.4 Velikost in oblika kovinskih obešal morata ustrezati velikosti nog perutnine, tako da se lahko zagotovi stik z elektriko brez povzročanja bolečine.

5.5 Oprema za omamljanje v bazenu z vodo je opremljena z električno izolirano vstopno rampo ter oblikovana in vzdrževana tako, da preprečuje preplavljanje vode ob vhodu.

5.6 Bazeni so oblikovani tako, da se globina potapljanja ptic prilagodi na preprost način.

5.7 Elektrode pri opremi za omamljanje v bazenu z vodo se namestijo po celotni dolžini bazena. Bazeni so oblikovani in vzdrževani tako, da so obešala ob prehodu čez vodo v nenehnem stiku z ozemljenim vodilom.

5.8 Sistem, ki je v stiku s prsmi ptic, je zgrajen od točke pritrjevanja živali na obešala do vstopa ptic v bazen z vodo, da jih pomirja.

5.9 Zagotovljen je dostop do opreme za omamljanje v bazenih z vodo, da se omogoči izkrvavitev ptic, ki so omamljene in ostanejo v bazenu zaradi okvare ali zastoja v liniji.

5.10 Oprema za omamljanje v bazenu je opremljena z napravo, ki prikazuje in beleži podrobnosti glavnih uporabljenih električnih parametrov. Te evidence se hranijo najmanj eno leto.

6. *Oprema za omamljanje prašičev in perutnine s plinom*

6.1 Naprave za omamljanje s plinom, vključno s transportnimi trakovi, so opremljene in zgrajene tako, da:

(a) optimizirajo uporabo metode omamljanja s plinom;

(b) preprečujejo poškodbe ali obtolčenine živali;

(c) zmanjšujejo naprežanje in oglašanja, kadar je premikanje živali omejeno.

6.2 Naprava za omamljanje s plinom je opremljena z napravami za stalno merjenje, za prikazovanje in beleženje koncentracije plina in časa izpostavljenosti ter za sprožitev jasnega vidnega in slišnega opozorilnega signala, če koncentracija plina pade pod zahtevano raven. Naprava je nameščena tako, da jo osebje jasno vidi. Te evidence se hranijo najmanj eno leto.

6.3 Naprava za omamljanje s plinom je oblikovana tako, da lahko živali tudi pri največjem dovoljenem številu ležejo, ne da bi ležale ena na drugi.

PRILOGA III

OPERATIVNA PRAVILA ZA KLAVNICE

(iz člena 15)

1. Prihod in premik živali ter ravnanje z njimi

1.1 Pooblaščenec za dobro počutje živali ali oseba, ki poroča neposredno pooblaščenca za dobro počutje živali, sistematično oceni pogoje za dobro počutje živali ob prihodu vsake pošiljke, da se opredelijo prednostne naloge, zlasti katere živali imajo posebne potrebe za dobro počutje in katere ustrezne ukrepe je treba sprejeti.

1.2 Živali se po prihodu raztovorijo čim hitreje in nato zakoljejo brez nepotrebnega odlašanja.

Sesalce, razen kuncev in zajcev, ki se po raztovorjenju ne odpeljejo neposredno na kraj zakola, se začasno namesti.

Živali, ki se ne zakoljejo v roku 12 ur po njihovem prihodu, je treba nakrmiti in jim nato v ustreznih časovnih razmakih zagotoviti zmerne količine hrane. V takih primerih je živalim treba zagotoviti ustrezno količino stelje ali enakovrednega materiala, ki zagotavlja raven ugodja, ustreznega za zadevno vrsto in število živali. Ta material mora zagotavljati učinkovito odvajanje ali primerno absorpcijo urina in blata.

1.3 Zabojniki za prevoz živali se dobro vzdržujejo, z njimi se ravna previdno, zlasti če imajo perforirano ali prožno dno, in:

- (a) se jih ne premetava, izpušča na tla ali prevrača;
- (b) kadar je to mogoče, se jih naklada in razklada v vodoravni legi in mehansko.

Kadar koli je mogoče, se živali razkladajo posamično.

1.4 Kadar so zabojniki naloženi eden na drugega, se sprejmejo potrebni varnostni ukrepi za:

- (a) preprečevanje padanja urina in blata na živali v spodnjih zabojih;
- (b) zagotavljanje stabilnosti zabojev;
- (c) zagotavljanje neoviranega prezračevanja.

1.5 Za namene zakola imajo neodstavljenе živali, doječe živali molznice, samice, ki kotijo med potjo, ali živali, ki prispejo v zabojskih, prednost pred drugimi živalmi. Če to ni mogoče, se sprejmejo ukrepi, da živali ne bi trpele, zlasti z:

- (a) molženjem živali molznic v časovnih razmakih največ 12 ur;
- (b) zagotavljanjem ustreznih pogojev za dojenje in dobro počutje novorojene živali v primeru, da samica skoti;
- (c) zagotavljanjem vode za živali, ki prispejo v zabojskih.

1.6 Sesalci, razen kuncev in zajcev, ki se po raztovorjenju ne odpeljejo neposredno na kraj zakola, imajo ves čas na voljo pitno vodo iz ustreznih naprav.

1.7 Zagotovi se enakomeren prihod živali v prostor za omamljanje in usmrnitev, da se oskrbovalcem prepreči priganjanje živali iz ograde.

1.8 Prepovedano je:

- (a) udarjati ali brcati živali;

- (b) pritiskati na kateri koli posebno občutljiv del telesa živali na način, ki bi jim lahko povzročil nepotrebno bolečino ali trpljenje;
- (c) dvigovati ali vleči živali za glavo, ušesa, rogove, noge, rep ali kožuh ali ravnati z njimi na način, ki bi jim lahko povzročil bolečine ali trpljenje.

Vendar pa se prepoved dvigovanja živali za noge ne uporablja za perutnino, kunce in zajce;

- (d) uporabljati šilaste predmete ali druge predmete s konicami;
- (e) zviti, stisniti ali zlomiti rep živalim ali katero koli žival grabiti za oči.

1.9 Treba se je čim bolj izogibati uporabi naprav, ki povzročajo električne sunke. V vsakem primeru se takšne naprave uporabljajo samo pri odraslem govedu in odraslih prašičih, ki se nočejo premakniti, in samo kadar imajo pred sabo prostor, v katerega se lahko premaknejo. Električni sunki ne trajajo več kot sekundo, med njimi so primerno dolgi presledki, uporabljajo pa se samo na mišicah zadnje četrti. Ne uporabljajo se ponovno, če se žival ne odzove nanje.

1.10 Živali se ne privežejo za rogove, paroške, nosne obroče ali zvezane noge. Kadar je živali treba privezati, so vrvi, privezi ali druga sredstva:

- (a) dovolj močni, da se ne pretrgajo;
- (b) takšni, da živali po potrebi lahko ležejo ter jedo in pijejo;
- (c) oblikovani na tak način, da ni nevarnosti zadušitve ali poškodbe in da je živali mogoče hitro odvezati.

1.11 Živali, ki ne morejo hoditi, se na kraj zakola ne smejo odvreči, temveč jih je treba usmrtiti na mestu, kjer ležijo.

2. Dodatna pravila za začasno nameščene sesalce (razen za kunce in zajce)

2.1 Vsaka žival ima dovolj prostora, da vstane, leže in se obrača, pri čemer slednje ne velja za posamično nameščeno govedo.

2.2 Živali so začasno nameščene v zavarovanem prostoru, preprečiti pa jim je treba pobeg in jih zaščititi pred plenilci.

2.3 Vidna oznaka za vsako ogrado označuje datum in čas prihoda ter največje število živali za namestitev, pri čemer slednje ne velja za posamično nameščeno govedo.

2.4 Ograde za osamitev živali, ki potrebujejo posebno oskrbo, se ob vsakem obratovalnem dnevu klavnice, preden prispe katera koli žival, pripravijo in vzdržujejo za takojšnjo uporabo.

2.5 Pooblaščenec za dobro počutje živali ali primerno usposobljena oseba redno pregleduje počutje in zdravstveno stanje začasno nameščenih živali.

3. Izkrvavitev živali

3.1 Kadar je ena sama oseba odgovorna za omamljanje, pritrjevanje na obešala, dvigovanje in izkrvavitev živali, mora ta zaporedoma opraviti vse navedene postopke na eni sami živali, preden katerega koli od teh postopkov opravi na drugi.

3.2 Pri navadnem omamljanju ali zakolu v skladu s členom 4(2) se sistematično prerežeta vratni arteriji ali žile, iz katerih izhajata. Električna stimulacija se lahko izvaja samo, ko je bilo preverjeno, da žival ne kaže znakov zavesti. Nadaljnji obdelovalni postopki ali poparjanje se izvaja samo, ko je bilo preverjeno, da žival ne kaže znakov življenja.

3.3 Ptice se ne zakoljejo z avtomatskimi noži za rezanje vratu, razen če se lahko potrdi, da ti noži pravilno prerežejo obe krvni žili. Kadar avtomatski noži ne režejo pravilno, se ptica takoj zakolje.

PRILOGA IV

PRIMERJALNA PREGLEDNICA DEJAVNOSTI IN ZAHTEV ZA PREVERJANJE USPOSOBLJENOSTI

(kot je navedeno v členu 21)

Klavni postopki iz člena 7(2)	Predmeti za preizkus usposobljenosti
Vsi postopki iz člena 7(2)(a) do (g).	Vedenje živali, trpljenje živali, zavest in občutljivost, stres pri živalih.
(a) ravnanje z živalmi in skrb za živali pred omejitvijo premikanja;	Praktični vidiki ravnanja z živalmi in omejitve premikanja.
(b) omejitev premikanja živali za namene omamljanja ali usmrtitve;	Poznavanje navodil proizvajalca glede vrste uporabljene opreme za omejevanje gibanja v primeru mehanske omejitve gibanja.
(c) omamljanje živali;	Praktični vidiki tehnik omamljanja in poznavanje navodil proizvajalca glede vrste uporabljene opreme za omamljanje. Rezervne metode omamljanja in/ali usmrtitve. Osnovno vzdrževanje in čiščenje opreme za omamljanje in/ali usmrtitev.
(d) ocena učinkovitega omamljanja;	Spremljanje učinkovitosti omamljanja. Rezervne metode omamljanja in/ali usmrtitve.
(e) pritrdjevanje živih živali na obešala ali dvigovanje živih živali;	Praktični vidiki ravnanja z živalmi in omejitve premikanja. Spremljanje učinkovitosti omamljanja.
(f) izkrvavitev živih živali;	Spremljanje učinkovitosti omamljanja in odsotnosti znakov življenja. Rezervne metode omamljanja in/ali usmrtitve. Ustrezna uporaba in vzdrževanje nožev za izkrvavitev.
(g) zakol v skladu s členom 4(4).	Ustrezna uporaba in vzdrževanje nožev za izkrvavitev. Spremljanje odsotnosti znakov življenja.
usmrtitve, navedene v členu 7(3)	Predmeti za preizkus usposobljenosti
usmrtitev kožuharjev	Praktični vidiki ravnanja z živalmi in omejitve premikanja. Praktični vidiki tehnik omamljanja in poznavanje navodil proizvajalca glede opreme za omamljanje. Rezervne metode omamljanja in/ali usmrtitve. Spremljanje učinkovitosti omamljanja in potrditev smrti. Osnovno vzdrževanje in čiščenje opreme za omamljanje in/ali usmrtitev.